

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA SPECIALISTŲ RENGIMO PROGRAMA

2006 m. gegužės 22 d. Nr. VA- 2010-1-5
Vilnius

SANTRAUKA

Specialistų rengimo programos vykdymui 2005 m. iš valstybės biudžeto buvo skirta 327 471,8 tūkst. Lt. Programą vykdo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Audito metu buvo siekiama įvertinti Specialistų rengimo programos vykdymą: programos uždavinių įgyvendinimą, profesinio orientavimo ir mokymo kokybės užtikrinimo efektyvumą.

Nustatyta, kad Specialistų rengimo programos vienas iš svarbiausių rodiklių (įgijusių profesinę kvalifikaciją moksleivių skaičius) nepasiektas. Profesinio mokymo įstaigose buvo planuota parengti 16 205 profesinę kvalifikaciją įgijusius specialistus, o buvo parengti 13 43. Planuoti 25 profesinio rengimo standartai neparengti. Programos lėšų poreikis planuojamas nepakankamai tiksliai. Planuotų priemonių įgyvendinimui skirtos lėšos naudojamos ir kitų šios programos priemonių įgyvendinimui.

Švietimo ir mokslo ministerija nevienodai skyrė profesinio mokymo mokinio ir bendrojo lavinimo moksleivio krepšelių lėšas profesinėms mokykloms, vykdančioms I pakopos trejų metų trukmės profesinio mokymo programas, sudarydama nevienodas sąlygas rengti specialistus šalies ūkiui.

Profesinio orientavimo strategijos, kurios pagrindinis tikslas – sukurti aplinką profesinio orientavimo sistemai ir paslaugų plėtoje Lietuvoje atsižvelgiant į šalies ekonominės ir socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius, įgyvendinimo plano vykdymas atidėtas dvejiems trejiems metams.

Išorinis kokybės vertinimas profesinio mokymo įstaigose nebuvo atliekamas, Profesinio mokymo kokybės vertinimo taryba nesudaryta. Švietimo ir mokslo ministerija 2005 m. profesinio mokymo kokybės užtikrinimą labiausia siejo su profesinio mokymo programų vertinimu.

Profesinio mokymo praktinio mokymo bazės atnaujinamos tik vykdant ES paramos projektus ir profesinio mokymo įstaigų sukauptomis lėšomis, dažniausiai vykdant darbo rinkos profesinį mokymą. Pagerinti profesinio rengimo kokybei būtina nuolat atnaujinti praktinio mokymo bazes.

Audito ataskaitoje nurodėme pagrindinio profesinio mokymo programų vertinimo ir Profesinio mokymo lėšų skyrimo metodikos trūkumus.

Audito ataskaitoje pateiktos išvados ir rekomendacijos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai dėl Specialistų rengimo programos efektyvesnio vykdymo.

IŽANGA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 m. programoje numatyta įgyvendinti profesinio mokymo reformą, laiduojančią suteikiamos kvalifikacijos atitiktį darbo rinkos poreikiams, kvalifikacijos suteikimo skaidrumą, lankstumą, pripažinimą ir prieinamumą. Užtikrinti, kad kuo daugiau moksleivių rinktųsi sudėtingas, bet šalies ekonominei pažangai turinčias įtakos profesijas.

Audito atlikimo pagrindas – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Veiklos audito 2006 metų programa ir Valstybės kontrolės Veiklos audito 1-ojo departamento direktoriaus R. Sanajevo 2006-01-05 pavedimas Nr. 2010-1.

Audito objektas – Specialistų rengimo programa (toliau – Programa).

Programa įgyvendina strateginį tikslą *sukurti tęstinę ir visiems prieinamą švietimo sistemą*. Programa pradėta vykdyti 2001 m. ir yra tęstinė. Ji užtikrina profesinių, aukštesniųjų mokyklų ir kolegijų funkcionavimą, garantuoja galimybes visiems Lietuvos gyventojams įgyti išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šalies ekonomines bei socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius.

Programos tikslai – rengti jaunimą profesinei veiklai; orientuoti specialistų rengimą į sparčiai kintančią darbo rinką; plėtoti suaugusiųjų mokymosi galimybių įvairovę ir prieinamumą.

Programos vykdymui 2005 m. buvo numatyta skirti 324 689 tūkst. Lt¹, įskaitant patikslinimus – 327 475 tūkst. Lt². Programai įgyvendinti skirta 327 471,8 tūkst. Lt (faktinės išlaidos)³:

1. 326 152,9 tūkst. Lt (99,6 proc. programos lėšų) rengti jaunimą profesinei veiklai:

- 130 971,8 tūkst. Lt skirti uždaviniui *Sudaryti sąlygas įsigyti profesinę kvalifikaciją ir atitinkamą išsilavinimą aukštesniosiose mokyklose ir kolegijose* įgyvendinti,
- 195 181,1 tūkst. Lt – uždaviniui *Sudaryti sąlygas įsigyti profesinę kvalifikaciją ir atitinkamą išsilavinimą profesinėse mokyklose* įgyvendinti.

2. 905,2 tūkst. Lt (0,3 proc.) orientuoti specialistų rengimą į sparčiai kintančią rinką.

3. 413,7 tūkst. Lt (0,1 proc.) įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą memorandumo nuostatas.

Programos uždaviniai ir vertinimo kriterijai:

- Uždavinio *Sudaryti sąlygas įsigyti profesinę kvalifikaciją ir atitinkamą išsilavinimą aukštesniosiose mokyklose ir kolegijose bei profesinėse mokyklose* vertinimo kriterijai – vidutinis metinis studentų, moksleivių skaičius, vienam studentui, moksleiviui tenkanti pinigų suma, studentų, moksleivių, įgijusių profesinę kvalifikaciją, skaičius.

¹ LRV 2005-01-24 nutarimas Nr. 64

² LRV 2005-11-07 nutarimas Nr. 1194

³ Švietimo ir mokslo ministerijos 2005 metų veiklos ataskaita

- Uždavinio *Sudaryti optimalias profesinio rengimo sąlygas, atitinkančias darbo rinkos poreikius*, vertinimo kriterijai – parengti dokumentus, atlikti tyrimus, reorganizuoti mokymo įstaigas.

- Uždavinio *Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą* vertinimo kriterijai – parengti standartus, atlikti profesinio mokymo programų vertinimą, atlikti kolegijų išorinį vertinimą, paremti mokymo įstaigas, dalyvaujančias tarptautiniuose projektuose.

- Uždavinio *Igyvendinti Mokymosi visą gyvenimą memorandumo nuostatas* vertinimo kriterijai – parengti norminį aktą ir informacinius leidinius, parengti neformaliojo švietimo programų duomenų bazės aprašo projektą.

Specialistų rengimo programos atsakingas vykdytojas – Švietimo ir mokslo ministerijos Specialistų rengimo ir tęstinio mokymo departamento direktorius R. Pusvaškis.

Švietimo ir mokslo įstatyme nurodyta, kad formaliojo švietimo sistemą sudaro pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas, profesinis mokymas, aukštesniosios ir aukštojo mokslo studijos. Profesinis mokymas gali būti pirminis ir tęstinis. Pirminis profesinis mokymas yra skirtas įgyti pirminę kvalifikaciją. Tęstinis profesinis mokymas teikiamas asmenims, turintiems pirminę kvalifikaciją.

Pirminį moksleivių profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir mokymo lėšų skyrimą 2004 m. ir 2005 m. reglamentavo:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.⁴
- Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas.⁵
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtinta Pagrindinio profesinio mokymo lėšų skaičiavimo metodika.⁶
- Kiti teisės aktai.

2000–2004 m. buvo vykdoma pagrindinio profesinio mokymo įstaigų optimizavimo programa,⁷ kurios metu sumažintas profesinių mokyklų skaičius.

1 lentelė

Pirminio profesinio rengimo įstaigos (mokslo metų pradžioje)						
Įstaigos	1999–2000	2000–2001	2001–2002	2002–2003	2003–2004	2004–2005
Įstaigų ir studentų skaičius						
Profesinės mokyklos	104	84	81	82	83	75
Moksleivių skaičius	51 962	47 005*	45 057*	44 441*	44 403*	46 344*
Aukštesniosios mokyklos	67	57	42	27	15	7
Studentų skaičius	24 000	37 000	32 000	22 000	12 000	2 500
Kolegijos	-	7	16	24	27	27
Studentų skaičius		3 547	10 337	26 210	40 472	52 185

Šaltinis – Švietimo valdymo informacinė sistema.

* Į šį skaičių įeina mokiniai, kurie mokėsi kolegijų, aukštesniųjų mokyklų profesiniuose skyriuose.

⁴ 1991-06-25 Nr. I-1489, su pakeitimais

⁵ 1997-10-14 Nr. VIII-450, su pakeitimais

⁶ LR švietimo ir mokslo ministro 2003-12-23 įsakymas Nr. ISAK-1871, su pakeitimais

⁷ LR švietimo ir mokslo ministro 2000-05-05 įsakymas Nr. 496 Dėl pagrindinio profesinio mokymo įstaigų tinklo optimizavimo programos

Aukštesniosios mokyklos buvo reorganizuojamos į kolegijas ir profesines mokyklas. Šiuo metu priėmimas į aukštesniąsias mokyklas nebevyksta.

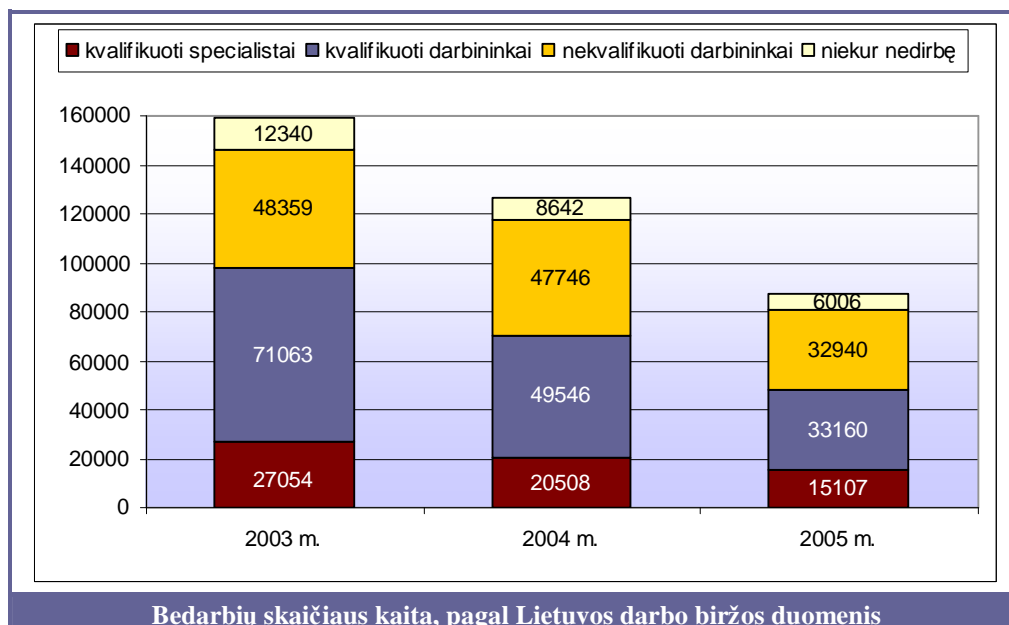
Audito metu pagrindinis dėmesys buvo skiriamas pirminiam profesiniam mokymui, kuris buvo vykdomas profesinio mokymo įstaigose. Pagrindinio profesinio mokymo tikslas – parengti kvalifikuotą darbuotoją, suteikiant teorines žinias, praktinius įgūdžius ir bendrąjį išsilavinimą, reikalingus kvalifikuoto darbuotojo profesinei veiklai, sudarant jam sąlygas tęsti profesinį ir bendrąjį lavinimą.

2 lentelė

Pagrindinio profesinio mokymo pakopos					
Pakopos	Išsilavinimo reikalavimai	Mokymosi trukmė	Vykdomai procesai	Pasiekiamas išsilavinimo lygis	Išduodamas dokumentas
I pakopa	Neturintis pagrindinio išsilavinimo	2 metai *	Profesinis mokymas	Profesinė kvalifikacija	Kvalifikacijos pažymėjimas
I pakopa	Neturintis pagrindinio išsilavinimo	3 metai	Profesinis mokymas Pagrindinis ugdymas	Profesinė kvalifikacija / Pagrindinis išsilavinimas	Kvalifikacijos pažymėjimas Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas
II pakopa	Pagrindinis išsilavinimas	2 metai *	Profesinis mokymas	Profesinė kvalifikacija	Kvalifikuoto darbuotojo diplomas
III pakopa	Pagrindinis išsilavinimas	3 metai	Profesinis mokymas Bendrasis vidurinis ugdymas	Profesinė kvalifikacija / Vidurinis išsilavinimas	Kvalifikuoto darbuotojo diplomas Brandos atestatas
IV pakopa	Vidurinis išsilavinimas	1, 1,5 arba 2 metus	Profesinis mokymas	Profesinė kvalifikacija	Kvalifikuoto darbuotojo diplomas

* Profesinio mokymo programos vaikams su negalia trunka 3 metus.

Spartus šalies ūkio vystymasis lėmė darbo rinkos pokyčius. Kai kurių ūkio šakų ypač spartus augimas pastaraisiais metais turėjo įtakos darbininkiškų profesijų specialistų didėjančiam poreikiui. Tai buvo vienas iš veiksnių, lėmusių nedarbo mažėjimą šalyje.

Bedarbių skaičiaus kaita, pagal Lietuvos darbo biržos duomenis

* Kvalifikuoti specialistai – įstatymų leidėjai, vyresnieji pareigūnai ir valdytojai; specialistai; dirbantys ginkluotose pajėgose.

** Kvalifikuoti darbininkai – aptarnavimo sferos ir prekybos darbuotojai; kvalifikuoti prekinio žemės ūkio ir žuvininkystės darbininkai; kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai; įrengimų, mašinų operatoriai bei surinkėjai.

1 paveikslas

Pagal Lietuvos darbo biržos (toliau – LDB) pateiktus duomenis, bendras bedarbių skaičius per trejus metus sumažėjo apie 45 proc. Kvalifikuotų darbininkų tarp bedarbių sumažėjo 54 proc., o kvalifikuotų specialistų – atitinkamai 46 proc. Didžiausias poreikis buvo kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų, specialistų, įrenginių, mašinų operatorių ir surinkėjų, aptarnavimo sferos ir prekybos darbuotojų. 2005 m. užregistruota laisvų darbo vietų per metus daugiau negu bedarbių pagal minėtas profesijų grupes. Per pastaruosius trejus metus asmenų, turinčių profesinį išsilavinimą ir besikreipiančių į LDB, sumažėjo daugiau kaip tris kartus.

Audito tikslas – įvertinti Specialistų rengimo programos vykdymą, vertinant programos plane numatytų priemonių įgyvendinimą rezultatyvumo požiūriu.

Vertinimo kriterijai – planuotus Specialistų rengimo programos rezultatus lyginome su pasiektais rezultatais. Atsižvelgiant į kvalifikuotų darbininkų poreikį šalyje ir pagrindiniam profesiniam mokymui skiriamas lėšas, audito metu vertinome su pagrindiniu profesiniu mokymu susijusius klausimus: bendros ir efektyvios profesinio orientavimo sistemos kūrimą ir jos įtaką kvalifikuotų specialistų rengimui, profesinio mokymo įstaigų moksleivių skaičiaus kitimą, profesinio mokymo kokybės užtikrinimą pagal nustatytus reikalavimus.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Audituotas laikotarpis – 2005 metai.

Audito procesas. Valstybinį auditą atliko vyresnioji valstybinė auditorė Rasa Baušienė (grupės vadovė) ir valstybinis auditorius Edmundas Baronas.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais.

Audito įrodymai gauti taikant tikrinimo, skaičiavimo, apklausos ir analitinės procedūras. Audito metu pateikėme anketas 73 profesinio mokymo įstaigoms. Audito ataskaitoje naudojami apibendrinti anketos klausimų atsakymai, gauti iš 67 profesinių mokyklų. Aplankėme 10 profesinio mokymo įstaigų. Susitikome su Pramonės, prekybos ir amatų rūmų atstovais, Lietuvos darbo rinkos profesinio mokymo tarnybos darbuotojais, Lietuvos darbo biržos specialistais.

Atlikdami auditą, laikėmės prielaidos, kad auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Auditas pradėtas 2006-01-05, baigtas 2006-05-22.

Šioje ataskaitoje vartojami trumpiniai ir sąvokos:

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija – ŠMM, Ministerija.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija – SADM.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos profesinio mokymo metodikos centras – PMMC.

Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema – AIKOS.

Profesinio mokymo programų vertinimo Centrinė ekspertų komisija – CEK.

Studijų ir mokymo programų registras – Registras.

AUDITO REZULTATAI

KAIP VEIKIA PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMA?

Profesinio orientavimo strategijos⁸ (toliau – Strategija) pagrindinis tikslas – sukurti aplinką profesinio orientavimo sistemai ir paslaugų plėtotei Lietuvoje, atsižvelgiant į šalies ekonominės ir socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius.

Strategijoje pažymėta, kad *veikiantys teisės aktai nesudaro vientisos teisinės aplinkos, kuri padėtų rasti veiksmingai ir darniai profesinio orientavimo sistemai. Nėra vientisos profesinio orientavimo sistemos ir vykdančios institucijos, kuri planuotų ir koordinuotų visų su profesinio orientavimo ir informavimo paslaugomis susijusių institucijų veiklą.* Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimui buvo priimtas Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo planas⁹ (toliau – Planas), kurio vienas iš tikslų – reglamentuoti profesinio orientavimo sistemos dalyvių veiksmus, parengiant teisės aktų naujas redakcijas ar pataisas.

Plane buvo numatyti septyni prioritetai, dešimt tikslų ir keturiasdešimt dvi priemonės, tikslams pasiekti. Plane taip pat buvo numatyti priemonių vykdymo terminai ir vykdytojai. ŠMM numatyta kaip 17 priemonių vykdytoja – 10 priemonių vykdytoja kartu su SADM, 3 – su kitais partneriais (savivaldybių administracijos, Statistikos departamentas, Informacinės visuomenės plėtros departamentas). Kitų priemonių vykdytojais be jau minėtų numatyti: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Respublikiniai moksleivių techninės kūrybos rūmai. Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano vykdymo terminai buvo atidėti dvejiems trejiems metams¹⁰. Tik dviejų Plano priemonių, už kurių vykdymą buvo atsakinga ŠMM, terminai nebuvo pratęsti (1 priedas). Iki 2006 m. buvo įgyvendintos keturios (viena iš jų tik iš dalies) Plano priemonės, už kurių vykdymą buvo atsakinga ŠMM (1 priedas).

ŠMM pateikta informacija* apie Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano vykdymą

2003 m. rengiant Profesinio orientavimo strategiją ir jos įgyvendinimo planą buvo numatyta priemonės finansuoti Švietimo ir mokslo ministerijai skiriamomis biudžeto lėšomis. Tuo metu galimybės gauti ES struktūrinių fondų paramą buvo mažai žinomos. Paaiškėjus, kad profesinis orientavimas gali būti remiamas ES struktūrinių fondų lėšomis, buvo priimti sprendimai rengti du projektus profesinio orientavimo strategijoje numatytiems pagrindiniams tikslams pasiekti. Todėl 2005 m. biudžete nebuvo planuotos lėšos iš valstybės biudžeto profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plane numatytoms priemonėms vykdyti. Kadangi projektų rengimas, vertinimas ir paramos sutarčių pasirašymas užtruko daugiau, negu buvo planuota, reikėjo patikslinti priemonių vykdymo terminus. 2005 m. Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano vykdymo terminai buvo tikslinami atsižvelgiant į dviejų Švietimo ir mokslo ministerijos įgyvendinamų Europos Sąjungos struktūrinių fondų remiamų valstybinės svarbos projektų veiklas ir jų įgyvendinimo terminus.

* 2006-03-07 ŠMM raštas Nr. 22-02-R-1645

⁸ LR švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2003-11-19 įsakymas Nr. ISAK-1635 / A1-180

⁹ LR švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004-03-23 įsakymas Nr. ISAK-415/A1-71 (2005-12-09 įsakymo Nr. ISAK-2540/A1-321 redakcija)

¹⁰ LR švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2005-12-09 įsakymas Nr. ISAK-2540 / A1-321

Profesinio orientavimo sistemos kūrimo darbai jau pradėti ir vykdomi. Šiuo metu ŠMM vykdo projektus:

- **Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas.** Projekto tikslas – Lietuvoje sukurti profesinio orientavimo sistemą, kurią sudarytų profesinio orientavimo ir profesinio konsultavimo posistemės. Kuriant profesinio orientavimo posistemę numatyta parengti profesinio informavimo normatyvinius dokumentus, sukurti profesinio informavimo ir karjeros gebėjimų ugdymo programas, akredituoti profesinio informavimo taškus, mokyti specialistus ir toliau plėtoti AIKOS turinį. Kuriant profesinio konsultavimo posistemę ketinama plėtoti profesinio konsultavimo sistemos modelį, parengti profesinio orientavimo centrų steigimo savivaldybėse poreikių ir galimybių analizę, ruošti profesinio konsultavimo specialistus, sukurti profesinio konsultavimo metodus ir priemones, profesinio konsultavimo kokybės užtikrinimo modelį. Projekto biudžetas – 6 733 572 litai.

- **Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) sukūrimas ir plėtra.** Projekto tikslas – padėti Lietuvos asmenims pasirinkti paklausia specialybę, kurią galima įgyti pirmą kartą ar persikvalifikuojant Lietuvos ir Europos aukštosiose ir profesinėse mokyklose. Projekto metu numatoma sukurti kompiuterizuotą atvirą profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo informacinę sistemą, susietą su Statistikos departamento, Lietuvos darbo biržos ir Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos informacinių sistemų duomenų bazėmis. Taip pat projekto metu planuojama sukurti profesinio informavimo infrastruktūrą – AIKOS administravimo priemones ir profesinio informavimo taškų tinklą su priėjimais prie šalies švietimo ir darbo rinkos duomenų bazių.

Projektai buvo pradėti vykdyti 2005 m. pavasarį. Juos numatoma baigti 2008 m. kovo mėnesį.

Šiais projektais siekiama realizuoti pusę Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano priemonių (1 priedas).

ŠMM ir SADM, įgyvendindamos profesinio orientavimo strategiją, pasinaudoja atsiradusiomis galimybėmis gauti ES struktūrinių fondų paramą, tačiau strategijos įgyvendinimo atidėjimas dvejiems trejiems metams, ypač atsižvelgiant į demografinę situaciją Lietuvoje ir šių dienų tendencijas: kvalifikuotų specialistų paklausą, smukusį profesinio mokymo įvaizdį, kai kurių darbininkišku profesijų prestižą, didėjančią emigraciją, gali turėti neigiamos įtakos, sprendžiant šalies kvalifikuotos darbo jėgos problemas. [4 išv.]

Darbdaviai teigia, kad profesinės mokyklos nerengia ar parengia nepakankamą skaičių paklausių darbo rinkoje specialistų. Šaltkalvių (pagrindinio profesinio mokymo programos kodas XXXX52108) rengimo licencijas turi 7 profesinio mokymo įstaigos, tačiau mokymas vyko tik 3 mokyklose (Alytaus profesinio rengimo centre, Kauno mechanikos mokykloje ir Lietuvos reabilitacinio profesinio rengimo centre). Tarp stojančiųjų moksleivių kai kurios specialybės nepopuliarios. Mokykloms nesiseka sudaryti moksleivių grupių, kad būtų pradėtas darbo rinkoje paklausių specialistų rengimas. Kadangi visi norintys

ir nustatytus reikalavimus atitinkantys moksleiviai priimami į profesines mokyklas, jų pasirinkimą lemia ne tik darbo rinkos paklausa, bet ir profesijos įvaizdis, darbo užmokestis ir kt.

Auditorių nuomone, gerai išvystyta ir efektyvi profesinio orientavimo sistema, pritraukianti ir jungianti visas suinteresuotas šalis, galėtų įgyvendinti efektyvias profesinio mokymo įvaizdžio ir kai kurių profesijų prestižo pagerinimo priemones, paveikti moksleivių apsisprendimą pasirenkant darbo rinkoje paklausias specialybes.

Profesinių mokyklų apklausos duomenys
<p>Visos profesinio mokymo įstaigos dalyvauja moksleivių profesiniame orientavime:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizuojamos atvirų durų dienos pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklų moksleiviams ir jų tėvams. • Skelbiama informacija per visuomenės informavimo priemones – spauda, televizija, radijas, internetas, spaudiniai, kt. • Mokyklos mokytojai vyksta susitikti pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklų mokiniais. Susitikimų metu pateikiama išsami informacija apie mokymo programas, mokymosi sąlygas, įsidarbinimo galimybes.
<p>Problemos, su kuriomis susiduria profesinės mokyklos, vykdydamos profesinį orientavimą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklos ne visada noriai įsileidžia kalbėtis su mokiniais. • Skirtingi profesinių mokyklų ir pagrindinio lavinimo mokyklų profesinio orientavimo tikslai. • Profesinio mokymas ir kai kurios rengiamos profesijos neturi prestižo. • Atskirais atvejais informacinių technologijų priemonėm teikiama informacija gali būti nepakankamai prieinama stojantiesiems dėl internetinio ryšio neturėjimo ar ribotų naudojimosi juo galimybių.
<p>Iš 29 profesinio mokymo įstaigų, kurios nurodė, kad profesinis orientavimas yra pakankamas, 24 surenka planuojamą priimti moksleivių skaičių, tačiau trečdalis iš jų susiduria su problemomis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklos ne visada noriai įsileidžia kalbėtis su mokiniais. • Nesukurta bendra profesinio orientavimo sistema, kuri apimtų įvairias švietimo grandis ir darbdavius, kad profesinis orientavimas būtų kryptingas.
<p>57 proc. mokyklų nurodė, kad profesinis orientavimas nepakankamas, ir įvardino pagrindines priežastis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galėtų aktyviau bendrauti darbdaviai ir informuoti apie profesinės karjeros galimybes. • Nėra ankstyvojo profesinio informavimo ir orientavimo pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklose – dėstomas technologijų kursas taip pat nesuteikia jaunimui reikiamų žinių apie profesinę karjerą. • Profesinio mokymo prestižas visuomenėje žemas. • Profesiniam orientavimui skiriama per mažai laiko. • Asmenims, atsakingiems už profesinį orientavimą, tai tik papildomos pareigos, nėra paskirtas papildomas apmokėjimas, jie nėra tam parengti.

Apibendrinant apsilankymo profesinio mokymo įstaigose ir apklausos rezultatus, auditorių nuomone, iki šiol nesukurta bendra ir kryptinga profesinio orientavimo sistema, kuri apimtų įvairias švietimo grandis, darbdavius, socialinius partnerius. Profesinį orientavimą turėtų vykdyti tam darbui parengti specialistai. Dabar jis daugiau nukreiptas į „kovą dėl mokinio krepšelio“, o ne į profesijos, atitinkančios mokinio gebėjimus ir poreikius, paiešką.

Profesinis orientavimas pirmiausiai siejamas su jį vykdančios įstaigos interesais ir ne visada atsižvelgiama į moksleivių gebėjimus ir poreikius:

- *pagrindinio ir vidurinio lavinimo mokyklos orientuoja moksleivį siekti aukštojo mokslo, norėdamos išlaikyti moksleivį ir gauti moksleivio krepšelį,*
- *profesinio mokymo įstaigos moksleivį orientuoja tik į profesijas, kurias rengia jų mokykla.*

[4 išv.]

KAIP KITO PROFESINĘ KVALIFIKACIJĄ ĮGIJUSIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS?

Vienas iš Specialistų rengimo programos tikslų – rengti jaunimą profesinei veiklai. Šiam tikslui pasiekti numatytas uždavinys – *Sudaryti sąlygas įsigyti profesinę kvalifikaciją ir atitinkamą išsilavinimą profesinėse mokyklose*. Švietimo ir mokslo ministerijos 2005 m. darbo plane numatyti Programos minėto uždavinio vertinimo kriterijai:

3 lentelė

Specialistų rengimo programos uždavinio vertinimo kriterijai ir metinio plano įvykdymas					
Programos uždavinys	Uždavinio vertinimo kriterijai	Planuotos lėšos (Lt)	Vertinimo kriterijų įvykdymas	Panaudotos lėšos (Lt)	Metinio plano įvykdymas proc.
1.2. Sudaryti sąlygas įsigyti profesinę kvalifikaciją ir atitinkamą išsilavinimą profesinėse mokyklose	4 938 Lt vienam mokiniui	188 218 000	4 958 Lt vienam mokiniui	195 181 100	100,4%
	Vidutinis metinis mokinių skaičius 38 120 (38 874)**		Vidutinis metinis mokinių skaičius 39 364 **		101,3%
	15 763 (16 205)* įgijo profesinę kvalifikaciją		Įgijo profesinę kvalifikaciją 13 743*		84,8%

* viena aukštesnioji mokykla buvo reorganizuota į profesinę

** įskaitant ir specialiųjų poreikių mokinius

Vertinimo kriterijai – vidutinis metinis moksleivių skaičius ir vienam moksleiviui skirtos lėšos – įvykdyti. Pastaraisiais metais į profesines mokyklas priimami visi norintys ir atitinkantys nustatytus reikalavimus moksleiviai. Todėl vidutinis metinis moksleivių skaičius daugiau atspindi profesinio orientavimo rezultatus.

Svarbiausias uždavinio vertinimo kriterijus nepasiektas, nes profesinę kvalifikaciją įgijo mažiau moksleivių (13 743), negu buvo planuota (16 205). Šio kriterijaus pasiekimo lygis labai svarbus, atsižvelgiant į didėjantį kvalifikuotų specialistų poreikį ir bendrą šalies ekonomikos vystymąsi. [1 išv.]

Paskutiniaisiais metais minėto vertinimo kriterijaus (įgijusių profesinę kvalifikaciją moksleivių skaičius) pasiekimo lygis mažėjo:

4 lentelė

Vertinimo kriterijaus įvykdymas			
	Profesinę kvalifikaciją įgijusių moksleivių skaičius		
Metai	Planuota	Pasiekta	Plano įvykdymas proc.
2002 m.	15 022	13 708	91,3 proc.
2003 m.	16 203	14 783	91,2 proc.
2004 m.	14 981	13 183	88 proc.
2005 m.	16 205	13 743	84,8 proc.

Siekiant objektyviau įvertinti specialistų rengimo sistemos rezultatyvumą, tikslinga numatyti išvestinius programos uždavinio vertinimo kriterijus, kurie objektyviau atspindėtų profesinio rengimo rezultatyvumą ir sudarytų galimybę palyginti kelių metų tendencijas. Pavyzdžiui, moksleivių, įgijusių profesinę kvalifikaciją, skaičiaus santykis su bendru moksleivių skaičiumi ir moksleivių, įgijusių profesinę kvalifikaciją, skaičiaus santykis su įstojusiuoju skaičiumi. [1 rek.]

Pagrindinės priežastys, kodėl nebuvo pasiektas planuotas įgijusių profesinę kvalifikaciją moksleivių skaičius:

- Didėjantis moksleivių nubyreėjimas. Pagal ŠMM duomenis moksleivių „nubyreėjimas“ 2001/2002 m. m. buvo 14,1 proc., 2002/2003 m. m. – 14,4 proc., 2003/2004 m. m. – 15 proc. Pagal audito metu atliktos apklausos duomenis 2004/2005 m. m. moksleivių „nubyreėjimo“ lygis siekė 16,3 proc. Didžiausias moksleivių „nubyreėjimas“ buvo I pakopoje (22–24 proc.) dėl perėjimo į aukštesnes pakopas. Pagal audito metu atliktos profesinio mokymo įstaigų apklausos duomenis pagrindinės moksleivių „nubyreėjimo“ priežastys: blogas pažangumas, nemotyvuotas specialybės pasirinkimas, moksleivių įsidarbinimas (dažniausiai nekvalifikuotam darbui) nebaigus mokyklos, išvykimas į užsienį, šaukimas į karinę tarnybą, perėjimas mokytis į kitas mokymo įstaigas, sunki materialinė šeimos padėtis, negrįžimas po akademinų atostogų, sveikatos sutrikimai. ŠMM informavo, kad 2005 m. iš profesinio mokymo įstaigų baigiamųjų kursų karinę prievolę atlikti buvo pašaukti 150 mokinių.

- Profesinio mokymo procesas trunka ilgiau, negu tai numatyta. Profesinio mokymo įstaigų apklausoje nurodytos pagrindinės priežastys – akademinės atostogos (apie 2–3 procentai nuo bendro moksleivių skaičiaus) dėl šeimyninių aplinkybių, nėštumo, vaiko auginimo; šaukimas į karinę tarnybą; sveikatos sutrikimų ir kitų priežasčių; perėjimas iš vienos pakopos į kitą.

Kai neužbaigus profesinio mokymo ir negavus įgytą kvalifikaciją patvirtinančio dokumento baigiamųjų kursų moksleiviai šaukiami atlikti privalomąją karinę prievolę, sukuriama prielaidas nerezultatyviai naudoti biudžeto lėšas, skirtas profesiniam rengimui. [2 išv.]

ŠMM, planuodama įgijusių profesinę kvalifikaciją mokinių skaičių, įvertina baigiančiųjų moksleivių skaičių grupėse mokslo metų pradžioje ir atsižvelgia į vidutinį mokinių nubyreėjimą. Nepaisant ŠMM ir profesinio mokymo įstaigų pastangų mažinti profesinių mokyklų moksleivių nubyreėjimą, šio proceso didėjimui reikšmingiausi buvo paskutinių metų darbo rinkos pokyčiai, didėjanti emigracija, šeimyninės aplinkybės, šaukimas atlikti privalomąją karinę prievolę iš baigiamųjų kursų.

Auditorių nuomone, gerai išvystyta ir efektyvi profesinio orientavimo sistema padidintų ateinančių į profesines mokyklas motyvuotų moksleivių skaičių. Tai turėtų teigiamos įtakos profesinio rengimo sistemos rezultatyvumui.

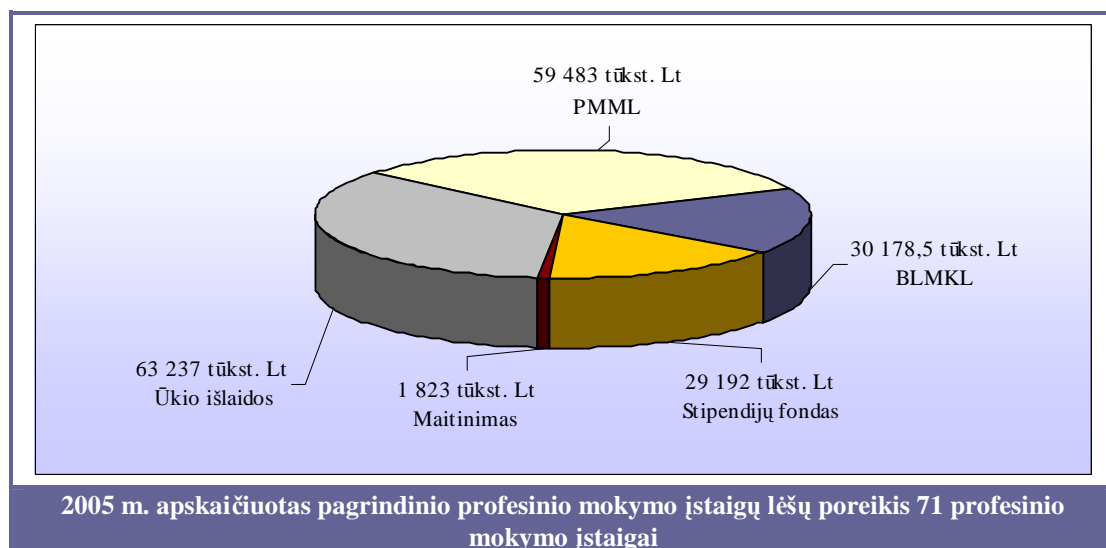
PROFESINIO MOKYMO IR BENDROJO UGDYMO DERINIMAS

Paskirstydama 2005 m. Specialistų rengimo programos lėšas profesinėms mokykloms, Ministerija vadovavosi Pagrindinio profesinio mokymo lėšų apskaičiavimo metodika¹¹ (toliau – Metodika). Metodika skirta nustatyti, kiek reikia tiesiogiai su ugdymu susijusių lėšų vienam profesinės mokyklos mokiniui per metus. Pagal Metodiką skiriant lėšas atsižvelgiama į profesinio mokymo programas ir pakopas.

Profesinio mokymo įstaigoms, vykdančioms pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, taikoma Bendrojo lavinimo mokyklų moksleivio krepšelio lėšų (toliau– BLMKL) skyrimo metodika¹².

Pagrindinio profesinio mokymo įstaigos lėšas sudaro:

- profesinio mokymo mokinio lėšos (toliau – PMML) – tai tiesiogiai su profesinio mokymo procesu susijusios lėšos,
- kitos lėšos (profesinio mokymo ūkio, investicijų, specialiųjų programų lėšos, lėšos mokinių stipendijoms ir maitinimui, kuris skiriamas specialiųjų poreikių moksleiviams).

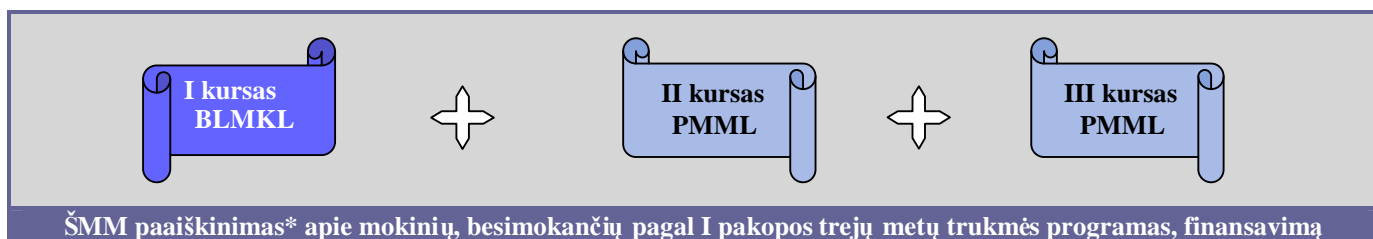

2 paveikslas

2005 m. PMML poreikis apskaičiuotas pagal faktinį 2004-10-01 moksleivių skaičių (42 638 moksleiviai), atsižvelgiant į profesinio mokymo programas ir pakopas. BLMKL poreikis apskaičiuotas pagal faktinį 2004-10-01 moksleivių skaičių (20 429 moksleiviai), kurie mokosi pagal pagrindinio (1534) ar vidurinio (18 895) ugdymo programas. Profesinio mokymo mokinio lėšų vidutiniškai apie 91 proc. sudaro darbo užmokestis su socialinio draudimo įmokomis, BLMKL – 95 proc. Perskirstydama profesinio mokymo mokinio lėšas tarp profesinių mokyklų, ŠMM neviršijo Metodikoje leistinos 10 proc. lėšų perskirstymo ribos.

¹¹ LR švietimo ir mokslo ministro 2003-12-23 įsakymas Nr. ISAK-1871

¹² Lėšos apskaičiuojamos vadovaujantis LRV nustatyta tvarka

ŠMM paaiškinimas* apie mokinių, besimokančių pagal I pakopos trejų metų trukmės programas, finansavimą

* 2006-03-07 ŠMM raštas Nr. 22-02-R-1645.

3 paveikslas

Audito metu nustatėme, kad skirtingose profesinio mokymo įstaigose, kur buvo vykdomas mokymas pagal I pakopos trejų metų trukmės mokymo programas, PMML ir BLMKL buvo skiriami nevienodai.

Ministerija 2005 m. skyrė BLMKL pagal pagrindinio ugdymo programas 1302 moksleiviams, kurie mokėsi pagal I pakopos trejų metų trukmės programas 29 profesinio mokymo įstaigose. PMML poreikis šioms moksleiviams nebuvo nustatytas ir lėšos neskirtos. Audito metu nustatėme, kad ne visi jie buvo pirmakursiai, kaip pagal ŠMM paaiškinimą turėjo būti.

Pavyzdžiui, vienos mokyklos moksleiviams, kurie mokėsi pagal I pakopos trejų metų trukmės programas, visuose kursuose buvo skirtas tik BLMKL, o profesinio mokymo mokinio lėšų poreikis nebuvo skaičiuotas ir lėšos nebuvo skirtos. Kitos mokyklos moksleiviams, kurie mokėsi pagal I pakopos trejų metų trukmės programas, lėšų poreikis 1 ir 2 kurse nustatytas tik BLMKL, 3 kurse – PMML (2 priedas). Tokiu būdu sudaromos nevienodos kvalifikuotų specialistų rengimo sąlygos.

5 lentelė

Profesinio mokymo „krepšelio“ ir bendrojo lavinimo mokymo „krepšelio“ skyrimas profesinėms mokykloms 2005 m. vykdančioms I pakopos trejų metų trukmės mokymo programas				
	Lėšos vienam moksleiviui 1 kursas	Lėšos vienam moksleiviui 2 kursas	Lėšos vienam moksleiviui 3 kursas	Lėšų poreikis visai programai
„Krepšeliai“ skiriami pagal metodiką	BLMKL 2050 Lt	PMML 1795 Lt	PMML 1795 Lt	5640 Lt
Vienai mokyklai skirti „krepšeliai“	BLMKL 2050 Lt	BLMKL 2050 Lt	BLMKL 2050 Lt	6150 Lt
Kitai mokyklai skirti krepšeliai*	BLMKL 2050 Lt	BLMKL 2050 Lt	PMML 1795 Lt	5895 Lt

Pastaba. Pavyzdžiuose mokymo programų lėšų imlumo koeficientai yra 1,15.

Švietimo ir mokslo ministerija nevienodai skyrė profesinio mokymo mokinio ir bendrojo lavinimo moksleivio krepšelio lėšas profesinėms mokykloms, vykdančioms I pakopos trejų metų trukmės profesinio mokymo programas, sudarydama nevienodos sąlygos rengti kvalifikuotus specialistus šalies ūkiui. [3 išv.]

Vienuolikoje profesinio mokymo įstaigų, kuriose 2004/2005 mokslo metais mokėsi moksleiviai pagal I pakopos trejų metų trukmės mokymo programas, pirmame kurse mokėsi bendrojo lavinimo ir

bendrakultūrinių dalykų. Įgiję pagrindinį išsilavinimą moksleiviai nesimokė antrame kurse, 17 grupių po pirmo kurso buvo išformuotos. Dalis moksleivių perėjo mokytis į aukštesnių pakopų pirmą kursą.

Minėtų mokymo įstaigų administracijų teigimu, vykdydamos I pakopos trejų metų trukmės pagrindinio profesinio mokymo programas, mokyklos siekia, kad I pakopos pirmame kurse moksleiviai įgytų pagrindinį išsilavinimą ir po to tęstų mokslą aukštesnėje pakopoje. Tokiais atvejais, moksleiviai profesinio rengimo sistemoje užtrunka vieneriais metais ilgiau.

Auditorių nuomone, mokymas turėtų būti įvardinamas pagal vykdomą procesą ir siekiamus tikslus: siekiant tik pagrindinio išsilavinimo, mokymo procesas turi būti įvardinamas bendruoju lavinimu, o ne pagrindiniu profesiniu mokymu.

Įgyvendindama Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatą dėl mokinių mobilumo padidinimo, renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas, Švietimo ir mokslo ministerija 2005 m. leido septyniose profesinio mokymo įstaigose¹³ vykdyti bendrąjį lavinimą pagal patvirtintus bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo planus. Buvo numatyta, kad baigę 10-os klasės kursą moksleiviai mokysis pagal III pakopos pagrindinio profesinio mokymo programas. ŠMM minėtoms mokykloms apskaičiavo stipendijų fondą, įskaitant ir 232 moksleivius, kurie mokėsi tik pagal bendrojo lavinimo programas, ir profesinėse mokyklose jiems buvo mokamos stipendijos. Pagrindinių ir vidurinių mokyklų moksleiviams stipendijos nemokamos, bet tam tikrais atvejais numatytos socialinės garantijos, pavyzdžiui, maitinimas.

Pagal LRV patvirtintą¹⁴ Stipendijų skyrimo tvarką, stipendijų fondas skiriamas profesinėms mokykloms – 70 procentų dieninio skyriaus moksleivių, neišskiriant, ar jie mokosi pagal profesinio mokymo programas, ar ne. Pagrindinių ir vidurinių mokyklų moksleiviams tam tikrais atvejais numatytos socialinės garantijos, pavyzdžiui, maitinimas.

Pagal naują Stipendijų skyrimo tvarką¹⁵ nustatyta, kad stipendijų fondas apskaičiuojamas mokiniams, kurie mokosi tik pagal pirminio profesinio mokymo programas.

Švietimo ir mokslo ministerija 2006 m. leido septynioms profesinio mokymo įstaigoms vykdyti bendrąjį lavinimą pagal patvirtintus bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo planus. Atsižvelgdama į naują Stipendijų skyrimo tvarką, moksleiviams, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą, stipendijos nemokamos, todėl 2005/2006 mokslo metais buvo suformuotos 10-os klasės tik dvejose mokyklose. Audito metu, atkreipus dėmesį į stipendijų mokėjimo klausimus, šioms profesinėms mokykloms buvo perskaičiuotas stipendijų fondas.

Kitose penkiose mokyklose buvo sudarytos grupės, kurių moksleiviai mokėsi pagal I pakopos trejų metų trukmės profesinio mokymo programas.

¹³ Švenčionių ir Kelmės profesinio rengimo centrai, VšĮ Telšių profesinio mokymo centras, VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras, Pajūrio, Anykščių ir Vilkijos žemės ūkio mokyklos

¹⁴ LRV 1995-03-31 nutarimas Nr. 473 (LRV 2003-03-25 nutarimo Nr. 358 ir LRV 2003-12-24 nutarimo Nr. 1693 redakcija)

¹⁵ LRV 2005-08-10 nutarimas Nr. 876

Įgyvendindama Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatą dėl mokinių mobilumo padidinimo renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas Švietimo ir mokslo ministerija leido profesinio mokymo įstaigoms priimti mokinius į pagrindinio ugdymo programų 10-as klases. ŠMM turėtų užtikrinti minėtiems profesinių mokyklų moksleiviams visas socialines garantijas, kurios yra užtikrinamos bendrojo lavinimo mokyklose, t. y. vaikams iš socialiai remtinų šeimų būtų skiriamas nemokamas maitinimas.

KAIP UŽTIKRINAMA PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖ?

Siekiant tolygaus verslo vystymosi Lietuvoje, labai svarbus ne tik parengtų specialistų skaičius, bet ir jų kvalifikacija, t. y. pažintis su šiuolaikinėmis technologijomis, praktiniai įgūdžiai ir teorinės žinios. Profesinio mokymo įstaigų absolventų kvalifikacija tiesiogiai susijusi su mokymo kokybe. Apibrėžti proceso reikalavimai, vidinio ir išorinio kokybės vertinimo derinimas, licencijavimo sąlygų priežiūra, leistų sukurti efektyvią kokybės užtikrinimo sistemą.

Daug dėmesio profesinio mokymo kokybės klausimams skiria Europos Sąjungos institucijos, koordinuojančios švietimo klausimus. Europos Sąjungos švietimo tarybos išvadose¹⁶ profesinio mokymo kokybės užtikrinimo klausimai pirmąją prioritetų sąrašę. Švietimo ir praktinio mokymo 2010 m. darbo programoje¹⁷, atsižvelgiant į Kopenhagos deklaraciją ir Bolonės proceso nuostatas, numatoma sukurti Europos kvalifikacijų sistemą, kurios kontekste reikės apibrėžti bendras profesinio ir praktinio mokymo kokybės užtikrinimo ribas ir išplėtoti suderintas priemones (standartus, procedūras ir gaires) kokybės užtikrinimui. Derinant priemones, darbo grupių veikloje dalyvauja Profesinio mokymo metodikos centro specialistai. Lietuvoje kuriama profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema apima kai kurių rekomenduojamų elementų įgyvendinimą. Nepaisant kritikos, profesinio mokymo kokybės valdymo metodologijoje⁴ vienas iš pirmųjų kokybės užtikrinimo kriterijų – visuotinai pripažintų kokybės valdymo sistemų diegimas.

Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą – vienas iš Specialistų rengimo programos uždavinių. Programos plane 2005 m. buvo numatyti šio uždavinio vertinimo kriterijai:

¹⁶ Conclusions of the Council and the representatives of the Members States meeting within the Council (29 Oct 2004), reviewing the Council Resolution of 19 Dec 2002

¹⁷ Joint Education Council/Commission Report on the implementation of the Lisbon Strategy: “Education & Training 2010: the success of Lisbon hinges on urgent reforms”, 26 Feb 2004

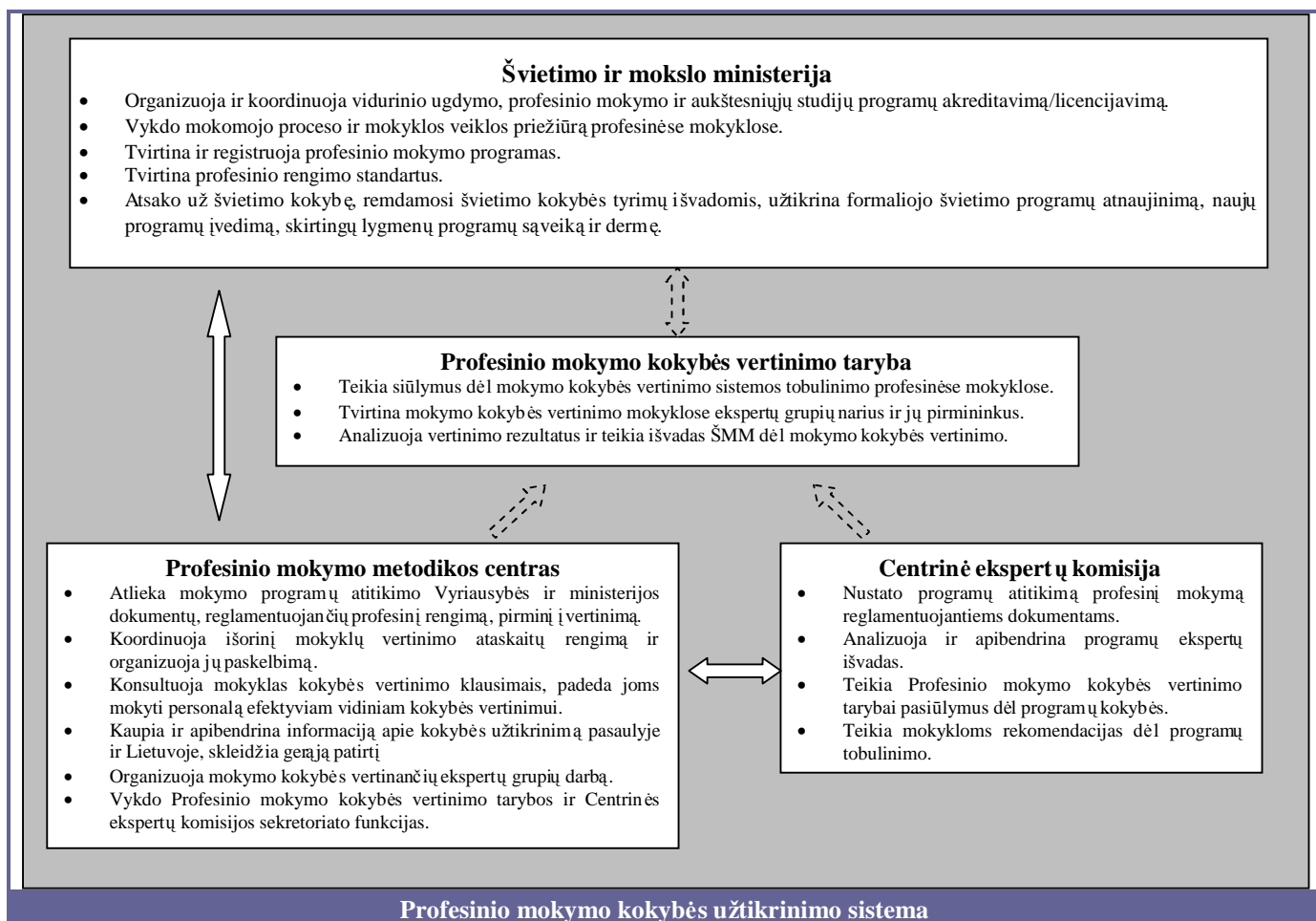
Programos uždavinio vertinimo kriterijai ir metinio plano įvykdymas					
Programos uždavinys	Uždavinio vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų įvykdymas**	Planuotos lėšos Lt*	Panaudotos lėšos Lt***	Kam buvo panaudotos skirtos lėšos
Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą	25 standartai 157 įvertintos mokymo programos 7 įvertintos kolegijos	Standartai neparengti	1 822 000	808 228 (44 proc.)	
Priemonės					
2.3.3. Vykdyti programų vertinimą ir mokyklų auditą, analizuoti ir publikuoti medžiagą	157 mokymo programos	Įvertinta 157 mokymo programos	1 197 000	707 338 (59 proc.)	85 252 Lt – mokymo programų vertinimui. 421 700 Lt – kvalifikacinių egzaminų vertinimui. 98 768 Lt – profesinio mokymo iniciatyvoms remti. 84 340 Lt – įstaigų, dalyvaujančių tarptautiniuose projektuose rėmimas 17 328 Lt - kitos išlaidos
2.3.5. Remti profesinio mokymo iniciatyvas	15 paremtų iniciatyvų	Paremta 15 profesinio mokymo iniciatyvų	280 000	18 012 (6 proc.)	Paremtos 7 mokymo įstaigos: 1 – leidinys 2 - profesinio mokymo iniciatyvos 4 - tarptautiniuose projektuose rėmimas
2.3.6. Vykdyti kolegijų, veikiančių pagal laikinąjį statutą, veiklos vertinimą	7 įvertintos kolegijos	Įvertinta 7 kolegijų veikla (4 valstybinių ir 3 nevalstybinių)	85 000	46 878 (55 proc.)	Valstybinių kolegijų vertinimo išlaidoms padengti (4 kolegijos)
2.3.7. Remti įstaigas, dalyvaujančias tarptautiniuose projektuose	7 paremtos mokymo įstaigos	Paremtos 7 įstaigos, dalyvaujančios tarptautiniuose projektuose	260 000	36 000 (14 proc.)	Leonardo da Vinčio programos projektui Nr.LT/03/B/F/PP-171005 "Išorinio kokybės vertinimo ekspertų mokymų programa" vykdymui.

* pagal ŠMM patvirtintą 2005 m. darbo planą ir 2004-2005 m. programų, programų tikslų, uždavinių ir priemonių asignavimų suvestinę

** pagal Programos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų įvykdymo 2006 m. sausio 1 d. ataskaita

*** pagal ŠMM pateiktus duomenis

Audito metu nustatyta, kad specialistų rengimo programos atskiroms priemonėms įgyvendinti skirtos lėšos naudojamos ir šios programos kitų priemonių įgyvendinimui. Lėšų poreikis planuojamas nepakankamai tiksliai – uždavinio Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą suplanuotų ir panaudotų lėšų santykis svyruoja nuo 6 iki 59 procentų. [2 išv.]

4 paveikslas

LR švietimo įstatyme numatyta, kad licencijų, suteikiančių teisę vykdyti mokymą pagal profesinio mokymo programas, išdavimo kriterijus ir tvarką bei licencijavimo sąlygų priežiūrą vykdo Vyriausybė ar jos įgaliota institucija¹⁸.

Pagal įteisintą tvarką¹⁹ išskiriami profesinio mokymo kokybės vertinimo tipai:

1. Išorinis mokyklos vertinimas.
2. Programos vertinimas²⁰.

Pagal profesinio mokymo kokybės vertinimo tvarką išorinio mokyklos vertinimo tikslas – gerinti mokymo kokybę, prioritetą skiriant savianalizei. Numatyta, kad ji atliekama:

- vykdant kasmetinę savianalizę, kurios išvados panaudojamos vidiniam mokymo kokybės tobulinimui;
- vykdant mokyklos išorinį vertinimą; teikiant tvirtinti naują programą. Šiuo atveju reikia įsitikinti naujos programos reikalingumu ir įvertinti programos realizavimo galimybes.

¹⁸ LR švietimo įstatymo 1991-06-25 Nr. I-1489 37 str. 2 p.

¹⁹ LR švietimo ir mokslo ministro 2001-01-18 įsakymas Nr. 73 Dėl mokymo kokybės vertinimo profesinėse mokyklose tvarkos pakeitimo (2004-02-04 įsakymo Nr. ISAK-153 ir 2006-02-02 įsakymo Nr. ISAK-175 redakcija)

²⁰ Iki 2006-02-08 galiojusioje Mokymo kokybės vertinimo profesinėse mokyklose tvarkoje (6.2 p.) buvo „Naujos programos vertinimas“

ŠMM 2004 m., 2005 m. nesudarė ir nepatvirtino išorinio profesinių mokyklų vertinimo grafiko ir išorinis profesinių mokyklų vertinimas nebuvo atliekamas.

Išorinį mokyklų vertinimą turėjo organizuoti PMMC, kai išnagrinėta mokyklos savianalizės ataskaita ir įvertintos programos. Po išorinio kokybės vertinimo turėjo būti sudaromas mokymo programų ir mokyklos veiklos kokybės tobulinimo veiksnių planas. Profesinio mokymo kokybės vertinimo ataskaitos turėjo būti skelbiamos viešai. Išorinį mokyklos vertinimą turėjo inicijuoti ŠMM pagal nustatytą ir patvirtintą grafiką. Išorinis kokybės vertinimas turėjo būti atliekamas mokyklose kas 5 metus.

Švietimo ir mokslo ministerija neužtikrino, kad būtų sudaryta ir vykdyta jai priskirtas funkcijas Profesinio mokymo kokybės vertinimo taryba, kaip nustatyta Mokymo kokybės vertinimo profesinėse mokyklose tvarkos²¹ 2 ir 19 punktų nuostatose. [5 išv.]

ŠMM Vidaus audito skyriaus darbuotojai atlieka pavaldžių įstaigų auditą, vertina vidaus kontrolę, rizikos valdymą, strateginių ir veiklos planų, programų vykdymą, turto naudojimo ekonomiškumą ir kt. Įstaigos atsižvelgia į auditorių išvadas ir rekomendacijas. Tokiu būdu gerinama įstaigų veikla, o tai turi netiesioginės įtakos Vidaus audito tarnybos vertintų profesinio mokymo įstaigų kokybės gerėjimui.

Vadovaujantis nustatyta tvarka²² sudaromi švietimo tiekėjų veiklos valstybinės priežiūros teminiai metų planai, pagal kuriuos apskričių viršininkų administracijų valstybinės švietimo priežiūros skyriai (tarnybos) atlieka tikrinimus mokymo įstaigose ir teikia išvadas ŠMM ir tikrintoms įstaigoms. 2004 m. buvo tikrintas brandos ir profesinio mokymo kvalifikacijos egzaminų vykdymas, mokinių priėmimas į bendrojo lavinimo ir profesines mokyklas, kurso kartojimo bei mokinių nubybėjimo iš bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų mastai ir prevencija, 2005 m. – klasių (grupių) komplektavimas specialiosiose mokyklose.

2005 m. profesinio mokymo kokybės užtikrinimas buvo labiausiai siejamas su profesinio mokymo programų vertinimu, t. y. nebuvo sukurta profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, lemianti licencijavimo sąlygų stebėseną ir kokybės tobulinimą. [6 išv.]

Profesinio rengimo standartai. Specialistų rengimo programos 2005 m. plane uždavinio *Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą* vienas iš vertinimo kriterijų buvo parengti ir patvirtinti 25 profesinio rengimo standartus.

Profesinio rengimo standartas – tai dokumentas, kuriame apibūdinama profesija, veiklos sritys ir kompetencijos, svarbiausi bendrieji gebėjimai ir reikalavimai baigiamajam kvalifikacijos vertinimui.

Lietuvoje rengiami III ir V profesinio išsilavinimo lygių standartai. Profesinis mokymas suteikia profesinio išsilavinimo III lygį. Standartu, kaip atitikties dokumentu, vadovaujamosi rengiant profesinio mokymo programas ir vykdant baigiamąjį teorinį bei praktinį kvalifikacinį vertinimą. Baigiamuosius

²¹ patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2001-01-18 įsakymo Nr. 73 (2004-02-04 įsakymo Nr. ISAK-153 redakcija)

²² LRV 2004-07-01 nutarimas Nr. 834

kvalifikacinius egzaminus organizuoja ir vykdo regioniniai Pramonės, prekybos ir amatų rūmai. Rūmų darbuotojų teigimu, jei nėra patvirtinto standarto, sudėtinga organizuoti įgytos kvalifikacijos objektyvų vertinimą. Profesinio rengimo standartai rengiami nuo 1995 m. ir iki 2005 m. buvo įteisinti 86, iš jų – 37 standartai, skirti III išsilavinimo lygiui.

Standartų rengimą organizuoja PMMC. Profesinio mokymo metodikos centro Standartų ir mokymo programų skyriaus nuostatuose vienas iš nurodytų uždavinių – „organizuoti profesinio rengimo standartų kūrimą, sudarant darbo grupes, mokant jų narius, organizuojant standarto projekto ekspertizes, derinant su kompetetinga įstaiga, įteisinant ir organizuojant standartų leidybą“. Kiekvieno standarto rengimui įteisinama Standarto rengimo grupė. PMMC teigimu, profesinio rengimo standartai paremti specialistų poreikio analize, kurią atlieka ekspertų grupė. Kvalifikaciniai reikalavimai apibrėžiami apklausiant svarbius šakos darbdavius.

PMMC koordinavo profesinio rengimo standartų kūrimą ir įteisinimą, vykdant 2003–2004 m. Europos Sąjungos finansinės pagalbos projektą *Kvalifikacijų standartų sistema*²³.

Kada planuojama tęsti standartų rengimą?

Profesinio mokymo metodikos centro vadovas nurodė, kad 2005 m. planuotų standartų neparengė, nes buvo užbaigtas Europos Sąjungos finansinės pagalbos projektas. Sekantis standartų rengimo etapas numatytas 2007–2013 m., kuomet bus vykdomas ES struktūrinių fondų paramos projektas.

Specialistų rengimo programos 2005 m. plane numatyti 25 profesinio rengimo standartai neparengti. [7 išv.]

Profesinio mokymo programų rengimas ir vertinimas. Specialistų rengimo programos uždavinio *Sukurti specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemą* viena iš priemonių buvo *Vykdyti programų vertinimą ir mokyklų auditą, analizuoti ir publikuoti medžiagą*. Programos 2005 m. plane buvo numatytas įvertinti 157 pagrindinio profesinio mokymo programas.

Valstybės pripažinta studijų arba mokymo programa (toliau – programa) – tai tarpusavyje susijusių privalomųjų ir pasirenkamųjų teorinių ir praktinių mokymo dalykų ar modulių visuma, kurią išėjus suteikiamas atitinkamas kvalifikacinis studijų laipsnis, profesinė kvalifikacija ar leidimas dirbti konkretų darbą, atlikti konkrečią funkciją²⁴. Šiuo atveju profesinio mokymo programa nėra siejama su bendrojo ugdymo dalykais.

Programas rengia profesinio mokymo įstaigos pagal galiojančius profesinio rengimo standartus, pagrindinio profesinio mokymo programų bendruosius reikalavimus ir pagrindinio profesinio mokymo įstaigų mokymo planus, kuriuos kasmet patvirtina švietimo ir mokslo ministras. Profesinio mokymo programose aprašomi:

²³ <http://www.pmmc.lt/Phare2001.htm>. Puslapis aplankytas 2006-02-22

²⁴ LRV 1998-03-09 nutarimas Nr. 294 Dėl studijų ir mokymo programų registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo 2.1 p.

- profesinio mokymo dalykai – specialybės mokymas, bendrieji ir bendrakultūriniai,
- bendrojo ugdymo dalykai, jei profesinis mokymas derinamas su pagrindiniu/viduriniu lavinimu.

Pagrindinį profesinį mokymą sudaro du pagrindiniai procesai, t. y. *profesinio mokymo* ir *bendrojo ugdymo (lavinimo)*. Šie procesai skiriasi tikslais, reglamentuotais reikalavimais, galutiniu vertinimu ir finansavimo tvarka. Kaip buvo minėta aukščiau, galimi įvairūs šių procesų deriniai. Kuriant lanksčią švietimo sistemą, sudaromos sąlygos moksleiviams pasirinkti, ar kartu su profesiniu parengimu įgyti pagrindinį/vidurinį išsilavinimą, ar mokytis tik profesijos.

Programos įvardijamos kaip atskiros tam tikros pakopos pagrindinio profesinio mokymo programos, priklausomai nuo to, ar jose yra tik profesinio mokymo dalykai, ar jie derinami su bendrojo lavinimo dalykais. Kiekvienos pakopos profesinio mokymo programa vertinama ir įteisinama atskirai. Nuo pagrindinio profesinio mokymo programos pakopos priklauso ir profesinę kvalifikaciją patvirtinančio dokumento forma – kvalifikacinis pažymėjimas, baigus I pakopos mokymą, o kvalifikuoto darbininko diplomai – II, III, IV pakopos mokymą. Pagal profesinio mokymo planus I, II, III pakopoje profesijos mokymui skiriama apie 2500 val. Moksleivių, įgijusių profesinį išsilavinimą pagal I pakopos 3-jų metų trukmės mokymo programas ir pagal II pakopos programas, bendras (pagrindinis) išsilavinimo lygis vienodas, tačiau profesinę kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai išduodami skirtingi.

Moksleivių siekis gauti kvalifikuoto darbuotojo diplomą, skatina juos po I pakopos pirmojo kurso, įgijus pagrindinį išsilavinimą, rinktis II ar III pakopos profesinį rengimą. Tokiu būdu profesinės mokyklos suinteresuotos moksleivių buvimu ilgesnį laiką profesinio rengimo sistemoje.

Pagal Specialistų rengimo programos ataskaitas 2004 m. įvertintos 197 pagrindinio profesinio mokymo programos, 2005 m. – 157. 2006 m. planuojama įvertinti 150. Pagal Studijų ir mokymo programų registro duomenis²⁵ 2004 m. įtrauktos 22 programos, nebuvusios registre, 2005 m. – 7.

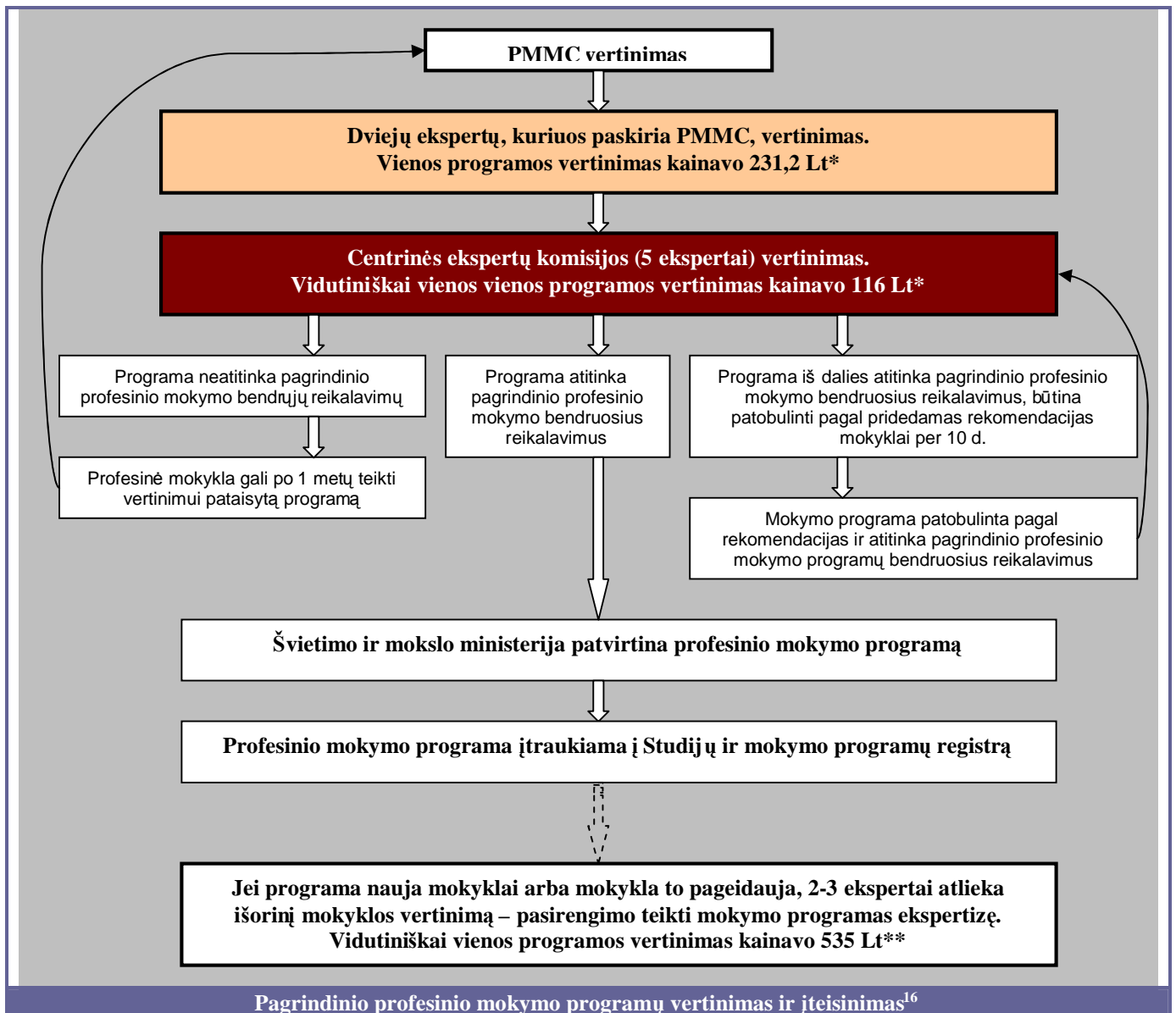
7 lentelė

Specialistų rengimo programos 2005 m. lėšos, panaudotos programų vertinimui	
2004 m. pateiktų ir ekspertų įvertintų programų vertinimui apmokėti (150 programų x 2 ekspertai x 115,6 Lt).	34680 Lt
2005 m. pateiktų ir ekspertų įvertintų programų vertinimui apmokėti (105 programų x 2 ekspertai x 140,0 Lt).	29400 Lt
CEK vertino 2004 m. pateiktas ir ekspertų vertintas programas – 50 posėdžiai, įvertinta 157 programos	18173* Lt
CEK vertino 2005 m. pateiktas ir ekspertų vertintas programas – 10 programų pagal naują apmokėjimo tvarką	3000 Lt
VISO	85253 Lt

*13 872 litai komisijos narių darbo užmokesčiui, 4 301 litai SODROS mokestis

Specialistų rengimo programos 2005 m. lėšos buvo panaudotos 2004 m. ir 2005 m. pateiktų programų vertinimo dviems etapams apmokėti. Kitą programų vertinimo etapą (pasirengimo vykdyti profesinio mokymo programas ekspertizė) apmokėjo profesinio mokymo įstaigos (51 361 Lt). 2005 m. buvo atliktos 96 pasirengimo vykdyti profesinio mokymo programas ekspertizės mokyklose.

²⁵ www.aikos.smm. Puslapis aplankytas 2006-01-25

Pagrindinio profesinio mokymo programų vertinimas ir įteisinimas¹⁶

* programų vertinimo etapas, apmokamas iš Specialistų rengimo programos lėšų

** programų vertinimo etapas, už kurį apmokama mokymo įstaigos

5 paveikslas

Pagrindinio profesinio mokymo programų vertinimą sudaro 3–4 etapai, kuriuose dalyvauja 7–10 ekspertų. Programų vertinimas finansuojamas iš kelių šaltinių.

Pagrindinio profesinio mokymo programas rengia kiekviena profesinio mokymo įstaiga (nepriklausomai, ar tokia programa yra registre, ar ne). Mokymo programos atitiktį reglamentuojantiems dokumentams įpareigoti vertinti PMMC Studijų ir mokymo vertinimo skyriaus specialistai, du ekspertai ir CEK.

Pagrindinio profesinio mokymo programų dviejų ekspertų ir CEK vertinimas	
Du ekspertai vertina ar:	Centrinė ekspertų komisija vertina ar:
<ul style="list-style-type: none"> Programų mokymo tikslai atitinka <i>profesinio rengimo standartus</i>. Jeigu profesinio rengimo standartų nėra, vertina, ar profesinės kvalifikacijos atitinka programų mokymo tikslus. 	<ul style="list-style-type: none"> Programos atitinka <i>profesinį mokymą reglamentuojančius dokumentus</i>.
	<ul style="list-style-type: none"> Analizuoti ir apibendrinti programų ekspertų išvadas; teikti mokykloms rekomendacijas dėl programų tobulinimo.
<ul style="list-style-type: none"> Dalykų tikslai ir turinys atitinka programų mokymo tikslus; mokymo planas ir grafikas sudaro sąlygas mokymo tikslams pasiekti. 	
<ul style="list-style-type: none"> Programose nurodyta mokytojų kvalifikacija, metodinė ir materialinė bazė yra pakankama tikslams pasiekti. 	
<ul style="list-style-type: none"> Baigiamieji mokymo rezultatai leidžia nustatyti, kad mokymo tikslai yra pasiekti. 	
	<ul style="list-style-type: none"> Teikti tarybai pasiūlymus dėl programų kokybės.*

* Profesinio mokymo kokybės vertinimo taryba nesudaryta.

Profesinių mokyklų išteklius vertina: du ekspertai, atlikdami profesinio mokymo programos dokumento vertinimą, ir, jei programa nauja mokyklai arba mokykla to pageidauja, du ar trys ekspertai, atliekantys pasirengimo teikti programas vertinimą (ekspertizę).

Du ekspertai įpareigoti nustatyti, ar baigiamieji mokymo rezultatai leidžia teigti, kad mokymo tikslai yra pasiekti. Tai galima įvertinti, jei mokymas jau vyko ir buvo laikyti baigiamieji egzaminai. Galiojusioje Mokymo kokybės vertinimo profesinėse mokyklose tvarkoje¹⁸ buvo nurodyta, kad vertinamos tik naujai parengtos programos.

Programos vertintojams nustatyti kai kurie įpareigojimai dubliuojami. Auditorių nuomone, mokymo programos dokumento atitiktis galiojantiems reikalavimams galėtų būti nustatoma vieno vertinimo metu.

Švietimo ir mokslo ministerijos atsakingų už profesinį mokymą tarnautojų teigimu, mokymo programų vertinimas reikalingas ir turi teigiamą poveikį profesinio mokymo kokybei.

Švietimo ir mokslo ministerija nurodė kokybės ekspertinio vertinimo stiprybes*:

„Programų ekspertinis vertinimas atliekamas prieš pradėdant mokymą. Jo paskirtis įvertinti, ar programa atitinka nustatytus reikalavimus ir ar užtikrina numatytos kvalifikacijos įgijimą. Ekspertinio vertinimo stiprybės yra šios:

- užtikrinama konkrečios programos turinio atitiktis realiai situacijai (t. y. užtikrinama, kad būtų mokoma to, kas aktualu, o ne to, kas jau atgyveno);
- konkrečios programos turinys įvertinamas, atsižvelgiant į atitinkamos profesijos specifiką;
- iki minimumo sumažinama interesų konflikto rizika vertinimo procese (vertinimas yra objektyvus ir nepriklausomas);
- programų rengimo kokybės gerėjimu šalies mastu;
- ryšių tarp mokymo ir veiklos pasaulio stiprėjimas.

* 2006-03-07 ŠMM raštas Nr. 22-02-R-1645

Kaip minėjome, kiekvienos pakopos profesinio mokymo programa vertinama ir įteisinama atskirai. Kiekvienos mokymo įstaigos pateiktas vienos specialybės I, II ir III pakopos programas, kuriose

profesinio mokymo dalykai yra vienodi ir ta pati praktinio mokymo bazė, vertina tie patys du ekspertai ir kiekvienas tokios programos vertinimas apmokamas atskirai (3 priedas). Vėliau visas šias programas atskirai dar kartą vertina CEK.

Pagrindinio proceso išskyrimas ir aprašymas svarbus vidaus kokybės vadyboje, tačiau to nepakanka nuolatiniam kokybės tobulinimui užtikrinti. Auditorių nuomone, Studijų ir mokymo programų registre esančių pagrindinio profesinio mokymo programų dokumentų vertinimas yra netikslingas. [6 išv.]

Audito metu buvo patikslinta pagrindinio profesinio mokymo programų vertinimo tvarka¹⁹. ŠMM nurodė, kad nuo 2006-01-17 Studijų ir mokymo programų registre esančių programų vertinimui taikoma paprastesnė procedūra, negu naujoms (nesančioms registre), kurias vertina PMMC specialistai ir 2 nepriklausomi ekspertai. Prireikus gali būti samdomas trečias ekspertas, kilus problemoms, programa gali būti perduota Centrinės ekspertų komisijos vertinimui. Naujos programos vertinimą visada atlieka PMMC, 2 nepriklausomi ekspertai ir CEK. Tačiau švietimo ir mokslo ministro įsakyme,¹⁹ kuriuo patikslinta minėta tvarka, nurodytos tiek registre esančių programų, tiek nesančių programų vertinimo galimybės be apibrėžtų sąlygų supaprastintai procedūrai taikyti. Nauja profesinio mokymo programa įvardijama skirtingose profesinio mokymo įstaigose teikiama ar numatoma teikti programa, nepriklausomai, ar registre jau įrašyta tokia pati (vienodas valstybinis kodas, pavadinimas ir išduodamas kvalifikacijos dokumentas) programa. ŠMM 2006 m. veiklos plane numatyta įvertinti 150 profesinio mokymo programų.

Praktinio mokymo bazės. Pagal nustatytus reikalavimus profesinio mokymo programose pateikiama kiekvieno dalyko atskira programa, išskiriant teorinį ir praktinį mokymą. Praktiniam mokymui skiriama 60–70 proc. specialybės dalykams skirtų valandų. Nustatyta, kad baigiamajame kurse 15 savaičių turi būti skiriama praktiniam profesijos mokymui mokykloje, jei mokymo bazė atitinka realias darbo sąlygas, arba praktiką atlikti atitinkamose įmonėse. Taigi du trečdaliai viso profesinio mokymo turi būti vykdoma praktinio mokymo bazėje.

Specialistų rengimo kokybės svarbą vis dažniau pabrėžia verslo atstovai. Kokybiškam specialisto parengimui būtina šiuolaikiška, moderni ir pakankamai aprūpinta praktinio mokymo bazė. Esant nepakankamai, pasenusiai praktinio mokymo bazei negalima suteikti reikiamų, šiuolaikinių technologijų lygį atitinkančių praktinių įgūdžių.

Kiekvienos mokyklos rengtose profesinio mokymo programose aprašomos mokymo priemonės ir literatūra, kurias turi mokykla. Neretai apsiribojama tik teorinio mokymo priemonių paminėjimu, nurodant, kad praktinis mokymas, pavyzdžiui, vyks dirbtuvėse. Literatūros sąrašė nurodytos knygos leistos 7-ajame, 8-ajame dešimtmetyje.

Praktinio mokymo bazių minimalūs reikalavimai nurodomi profesinio mokymo programose. Pateikiame materialiujų išteklių ir jų trumpų apibūdinimų skirtingus aprašymus:

9 lentelė

Programų materialiujų išteklių aprašymo pavyzdžiai	
STATYBŲ VERSLO ORGANIZATORIAUS MOKYMO PROGRAMA* Valstybinis kodas: 330034705 DALYKO PROGRAMA APDAILOS DARBAI	STATYBŲ VERSLO ORGANIZATORIAUS MOKYMO PROGRAMA Valstybinis kodas: 330034705 DALYKO PROGRAMA APDAILOS DARBAI
Reikalingi materialieji išteklių ir jų trumpas apibūdinimas: Kabinetai, laboratorijos, dirbtuvės. Apdailos darbų kabinetas, tinkavimo darbų dirbtuvės su vaizdinėmis mokymo(si) priemonėmis (vadovėliai, plakatai, technologinės kortelės, brėžiniai, parodų medžiaga, uždavinytai, maketai. Įrankiai ir įranga: gulsčiukai, svambalas, kampiniai, tinkuotojo liniuotės, mentelės, trintuvės, pusbrauktės, brauktės, maišytuvai, skiedinio maišyklės.) Techninių mokymo priemonių bei įrengimų sąrašas. Kompiuteris, grafoprojektorius, video ir audio priemonės, videofilmai. Rekomenduojamos literatūros sąrašas (žvaigždute pažymėti literatūra, esanti mokyklos bibliotekoje). Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba CD. Dekoratyvinis dažymas, grindų dangos, apdaila plytelėmis, dekoratyvinis tinka.- Vilnius: 1999 R.Eidukevičienė. Organizuokime darbus saugiai.- Panevėžys: 2002. Medžiagų katalogai Atlas, Knauf Bauprodukt 9mbx, Ceresit, Vistum „Visonit“ KREISEL; VETONIT; SKALA; STOMIX, Įrankių katalogai Bosch, Makita, Skil, Katalogas „Tinkavimo profiliai“ PROTEKTOR V.Sederevičius. Greitas buto remontas. -Kaunas: 1999. Katalogas „Betonavimo tinkavimo įranga“ Putmeister Mörtelmaschinen	Reikalingi materialieji išteklių ir jų trumpas apibūdinimas: Kabinetas, apdailininkų dirbtuvės, jose esančios priemonės, prietaisai, įrankiai, technologinės kortelės. Grafoprojektorius, videoaparaturą, plakatai, maketai, pavyzdžiai, standai. Rekomenduojamos literatūros sąrašas. A. Šepeliovas „Tinkuotojų darbai“, V. 1986 m. V. Gorečiavas, J. Krapivneris „Jaunojo tinkuotojo žinynas“, V.1974 m. V. Kriušas, V. Mažeika, P. Mikšta „Statybų technologija“, V. 1992 m. J. Valentukonis „Statybinio dažymo vadovas“, V. 1975 m. E. Belousovas „Statybinio dažymo technologija“, V.1983 m. S. Rata „dažymas, lakavimas ir tapetavimas“, V. 1998 m. Statybos enciklopedija, šiuolaikiniai statiniai ir naujausios technologijos, II-IV-V t., K. 1999 m. E. H. Heimanas „Plytelių ir plokščių klojimas“, K. 1998 m. R. Predkelis „Pirminis tikuotojo mokymas“, V. 1999 m. V. Butkevičienė „Dekoratyvinis dažymas“, V. 2000 m.

* mokymo programa paminėta kaip geros praktikos pavyzdys

Bendrieji reikalavimai mokymo programos dokumentui nustatyti, tačiau jų aprašymai skiriasi išsamumu. Galima teigti, kad ekspertai materialinių išteklių reikalavimus vertina gana formaliai, nes pavyzdyje pateiktos abi programos buvo įvertintos teigiamai.

Lankydami profesinio mokymo įstaigose įsitikinome, kad tų pačių specialybių moksleiviai rengiami praktinio mokymo bazėse, kurios skiriasi techniniu lygiu ir aprūpinimu medžiagomis.

Darbdavių nuomonė apie parengtus specialistus

Nepaisant to, kad visos programos įvertintos ir įtrauktos į profesinio mokymo programų registrą, atskirų mokyklų paruošti tos pačios specialybės darbuotojai skiriasi pagal jiems mokyklose suteiktas žinias ir praktinius įgūdžius. Darbdaviams dažnai būna neaišku, kokio lygio žinios turėjo būti jam perteiktos.

Programų rengimas ir vertinimas neužtikrina vienodų minimalių reikalavimų praktinio mokymo bazėms. Sudaromos prielaidos praktinio mokymo ir specialistų parengimo kvalifikacijos skirtumams atsirasti.

Kaip minėjome, Pagrindinio profesinio mokymo lėšų apskaičiavimo metodikoje numatytos lėšos vadovėliams, profesinei techninei literatūrai, mokytojų kvalifikacijos tobulinimui ir vienodos visoms programoms, o lėšos medžiagoms, įrankiams ir individualioms saugos priemonėms priklauso nuo profesinės mokymo programos sudėtingumo ir imlumo. Įvairių profesijų rengimo kaštai nevienodi: vienu

profesijų praktinis mokymas reikalauja didesnių finansinių išteklių, kitų – mažesnių. Pavyzdžiui, sekretorių ir kontoros darbuotojų mokymo lėšų imlumo koeficientas KS – 1 (60 Lt vienam moksleiviui per metus), o mechanikos ir metalo darbų – KS – 1,15 (69 Lt vienam moksleiviui per metus).

Auditorių nuomone, tam tikrų profesijų paruošimo imlumo koeficientai turėtų būti didesni, atsižvelgiant į profesijos specifiškumą ir medžiagų bei įrankių kainas. [9 išv.]

Apklausoje duomenimis profesinės mokyklos, kuriose vykdomos mechanikos ir metalo darbų, statybos ir statybos inžinerijos posryčio mokymo programos, reikalaujančios didesnių medžiagų, įrankių ir individualių saugos priemonių sąnaudų, nurodė, kad pagal Metodiką šiam tikslui skiriamų lėšų nepakanka.

Darbdaviai dažnai pažymi, kad moksleivių praktinis parengimas nepakankamas. Viena iš priemonių, galinčių pagerinti praktinį parengimą, būtų tinkamas aprūpinimas medžiagomis, įrankiais ir individualiomis saugos priemonėmis.

Švietimo ir mokslo ministras patvirtino ŠMM įsteigtų profesinių mokyklų tinklo 2005–2012 m. pertvarkos planą²⁶, siekiant užtikrinti profesinio mokymo ir bendrojo lavinimo programų prieinamumą, subalansuoti mokinių pasirinkimą su šalies ūkio poreikiais, sudaryti sąlygas aukštesnei profesinio mokymo kokybei pasiekti ir veiksmingesniam turimų išteklių panaudojimui. Apklausoje respondentai išsakė nuomonę, kad Metodikoje nurodytus lėšų poreikio apskaičiavimo principus ir proporcijas geriau vertino mokyklos, kuriose mokėsi apie 500 ir daugiau moksleivių.

Metodikoje paminėtas vienas iš trūkumų, kad nėra numatytos lėšos ugdymo procesui modernizuoti. Profesinės mokyklos, kurios laimėjo Europos Sąjungos remiamus projektus, atnaujino kai kurių programų praktinio mokymo bazes.

Atnaujintos praktinio mokymo bazės Šiaulių profesinio rengimo centras

6 paveikslas

Mokyklos, kurios vykdė darbo rinkos profesinį mokymą, už uždirtų lėšų sutaupyta dalį įsigijo įrenginių ir priemonių praktiniam mokymui. Tokiu būdu atnaujino dalį savo praktinio mokymo bazių.

²⁶ LR švietimo ir mokslo ministro 2005-06-14 įsakymas Nr. ISAK-1096 Dėl švietimo ir mokslo ministerijos įsteigtų profesinių mokyklų tinklo pertvarkos 2005-2012 metų bendrojo plano patvirtinimo

Apklauso duomenimis darbo rinkos profesinio mokymo apimtys profesinėse mokyklose labai sumažėjo, kai darbo birža įvedė apribojimus viešųjų konkursų dalyviams (būtina trejų metų suaugusiųjų mokymo patirtis).

Egzistuoja dvi profesinio rengimo sistemos, kurios finansuojamos iš skirtingų programų:

- pagrindinio profesinio mokymo, kurios valdymą šalies mastu vykdo ŠMM,
- darbo rinkos profesinio mokymo, kurios valdymą šalies mastu vykdo SDAM²⁷.

Atsižvelgiant į profesinių mokyklų projektinius pajėgumus²³, pagrindinio profesinio mokymo bazės nėra maksimaliai panaudojamos. Pagrindinio ir darbo rinkos profesinio mokymo sistemų sujungimas leistų efektyviau panaudoti ir palaikyti praktinio mokymo bazių šiuolaikinį technologinį lygį.

Apibendrinant apsilankymo profesinio mokymo įstaigose ir apklauso rezultatus, daugelio mokyklų kai kurių programų praktinio mokymo bazių technika pasenusi, tai turi neigiamos įtakos formuojant moksleivių praktinius įgūdžius. Pradėję dirbti profesinio mokymo absolventai, stokojantys reikiamų praktinių įgūdžių, apsunkina šiuolaikinio verslo augimą.

Siūlymai dėl praktinio mokymo bazių gerinimo	
ŠMM siūlymai:	Darbdavių ir jų interesams atstovaujančių organizacijų siūlymai:
Tęsti profesinių mokyklų pertvarkymą iš biudžetinių į viešąsias įstaigas. Šias įstaigas dalininko teisėmis valdant kartu su ŠMM dalyvauja apskričių viršinių administracijos, savivaldybės, darbdaviams atstovaujanti organizacija, kiti socialiniai partneriai, mokslo įstaigos, įmonės ir kt., kurie prisideda prie mokymo bazių atnaujinimo ir kūrimo.	Būtinai geranoriški, glaudūs socialinių partnerių ir profesinio mokymo įstaigų ryšiai dėl praktinio mokinių paruošimo darbui. Turėtų būti įsteigiamas fondas, kuriam lėšas galėtų skirti ir darbdavių organizacijos suinteresuotos kvalifikuotų specialistų paruošimu.

Apklauso duomenimis, mokyklos teigiamai vertino atsiradusias galimybes efektyviau panaudoti mokymo bazes, žmonių ir finansinius išteklius sujungus mokymo įstaigas į profesinio mokymo (rengimo) centrus. Gerinant mokymo bazių aprūpinimą naujausiomis technologijomis ir įranga, vienas iš sprendimo būdų yra profesinių mokyklų pertvarkymas iš biudžetinių į viešąsias įstaigas pritraukiant dalininkais suinteresuotus socialinius partnerius, kurie aktyviai prisideda prie bazių kūrimo ir atnaujinimo. ŠMM numachiusi tęsti profesinių mokyklų pertvarkymą į viešąsias įstaigas.

Sutelkiant suinteresuotų šalių pastangas galima organizuoti šiuolaikinių technologijų lygį atitinkantį praktinį mokymą, optimaliai išnaudojant praktinio mokymo bazę ir gerinant specialistų parengimo kokybę.

Geros praktikos pavyzdys
2002 m. 13 steigėjų, atstovaujančių ŠMM, aukštosioms, profesinėms mokykloms ir verslo atstovams, įkūrė praktinio mechanikos ir elektronikos mokymo viešąją įstaigą – VŠĮ Panevėžio mechatronikos centrą. Centre eksploatuojami imitaciniai modeliai ir šiuolaikinės technikos lygio mokymo priemonės. Praktinis mokymas organizuojamas Kauno technikos universiteto Panevėžio instituto, Panevėžio kolegijos studentams ir Panevėžio profesinio rengimo centro, Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centro moksleiviams, kvalifikacijos kėlimas profesijos mokytojams. Panevėžio mechatronikos centre organizuojami verslo įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursai.

²⁷ LR profesinio mokymo įstatymas 1997-10-24 Nr. VIII - 450

7 paveikslas

Siekiant pagerinti profesinio rengimo kokybę, būtina nuolat atnaujinti ir palaikyti šiuolaikinę techninę praktinio mokymo bazių lygį. Praktinio mokymo bazės atnaujinamos vykdant ES paramos projektus ir palaikomos už sutaupytas lėšas, gautas vykdant darbo rinkos profesinį mokymą. Pagrindinio ir darbo rinkos profesinio mokymo sistemų sujungimas leistų efektyviau panaudoti ir palaikyti praktinio mokymo bazių šiuolaikinę technologinę lygį. [8 išv.]

IŠVADOS

Išvadose neapibendriname ataskaitoje aprašytų geros praktikos pavyzdžių, o nurodome trūkumus, kurių pašalinimas turėtų teigiamos įtakos Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos tęstinės Specialistų rengimo programos efektyvesniam tikslų įgyvendinimui:

1. Specialistų rengimo programos vienas iš svarbiausių, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, rodiklių – profesinę kvalifikaciją įgijusių moksleivių skaičius – nepasiektas. Buvo planuota parengti 16 205 profesinę kvalifikaciją įgijusių specialistų, buvo parengta – 13 743. [9 psl.]

2. Sukuriamos prielaidos nereizultatyviai naudoti biudžeto lėšas, skirtas profesiniam rengimui, kai neužbaigus profesinio mokymo ir negavus įgytą kvalifikaciją patvirtinančio dokumento baigiamųjų kursų moksleiviai šaukiami atlikti privalomąją karinę prievolę. [10 psl.]

Dėl Specialistų rengimo programos vykdymo:

3. Specialistų rengimo programos lėšų poreikis planuojamas nepakankamai tiksliai. Planuotų priemonių įgyvendinimui skirtos lėšos naudojamos ir kitų šios programos priemonių įgyvendinimui. [15 psl.]

4. Švietimo ir mokslo ministerija nevienodai skyrė profesinio mokymo mokinio ir bendrojo lavinimo moksleivio krepšelio lėšas profesinėms mokykloms, vykdančioms I pakopos trejų metų trukmės profesinio mokymo programas, sudarydama nevienodas sąlygas rengti specialistus šalies ūkiui. [12 psl.]

Dėl profesinio orientavimo:

5. Profesinio orientavimo strategijos, kurios pagrindinis tikslas sukurti aplinką profesinio orientavimo sistemai bei paslaugų plėtotei Lietuvoje atsižvelgiant į šalies ekonominės ir socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius, įgyvendinimo plano vykdymas atidėtas dvejiems trejiems metams. Tai gali turėti netiesioginės neigiamos įtakos, sprendžiant šalies kvalifikuotos darbo jėgos problemas, kurios sunkėja dėl demografinės situacijos Lietuvoje, kvalifikuotų specialistų paklausos ir emigracijos didėjimo. [7, 8 psl.]

Dėl profesinio mokymo kokybės užtikrinimo:

6. Švietimo ir mokslo ministerija neužtikrino, kad būtų sudaryta ir vykdytų jai priskirtas funkcijas Profesinio mokymo kokybės vertinimo taryba, kaip nustatyta Mokymo kokybės vertinimo profesinėse mokyklose tvarkos²⁸ 2 bei 19 punktų nuostatose. [17 psl.]

7. 2005 m. profesinio mokymo kokybės užtikrinimas buvo labiausiai siejamas su profesinio mokymo programų vertinimu, t. y. nebuvo sukurta bendra profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, laiduojanti licencijavimo sąlygų stebėseną ir kokybės tobulinimą. Studijų ir mokymo programų

²⁸ patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2001-01-18 įsakymo Nr. 73 (2004-02-04 įsakymo Nr. ISAK-153 redakcija)

registre esančių pagrindinio profesinio mokymo programų dokumentų vertinimas yra netikslingas. [17, 22 psl.]

8. Specialistų rengimo programos 2005 m. priemonių plane numatyti 25 profesinio rengimo standartai neparengti. [18 psl.]

Dėl mokymo bazių:

9. Siekiant pagerinti profesinio rengimo kokybę, būtina nuolat atnaujinti ir palaikyti šiuolaikinį techninį praktinio mokymo bazių lygį. Praktinio mokymo bazės atnaujinamos vykdant ES paramos projektus ir palaikomos už sutaupytas lėšas, gautas vykdant darbo rinkos profesinį mokymą. Pagrindinio ir darbo rinkos profesinio mokymo sistemų sujungimas leistų efektyviau panaudoti ir palaikyti praktinio mokymo bazių šiuolaikinį technologinį lygį. [25 psl.]

10. Profesinio mokymo lėšų skyrimo metodikoje nenumatytas lėšų skyrimas praktinio mokymo bazių kūrimui ir atnaujinimui. Atsižvelgiant į profesijos specifiškumą ir medžiagų bei įrankių kainas, metodikoje nustatyti kai kurių profesijų paruošimo imlumo koeficientai yra per maži. [23 psl.]

AUDITO METU ĮVYKĘ POKYČIAI

1. 2006 m. vasario mėn. buvo paskirti 60 savivaldybių atstovų koordinuoti profesinio orientavimo veiklą savivaldybėse. 2006-05-04 įvyko ESF projektų (*Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas; Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) sukūrimas ir plėtojimas*) pirmųjų rezultatų pristatymas.

2. PMMC vykdo ES remiamą projektą *Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra*, pagal kuri planuojama parengti 100 profesinio rengimo standartų iki 2008 m. I ketvirčio. Standartų sąrašą rengia ir aprobuoja Ūkio šakų ekspertų grupės, atsižvelgdamos į ūkio poreikius. Iki 2006 m. pabaigos numatoma baigti rengti 30 profesinio rengimo standartų, iš kurių 17 yra III išsilavinimo lygio.

3. Švietimo ir mokslo ministerijoje planuojama sudaryti darbo grupę, kuri įvertintų esamą padėtį, mokyklų pretenzijas ir siūlymus, mokymo organizavimo ir technologijų pokyčius, peržiūrėtų taikomus sąnaudų imlumo koeficientus, sudarant galimybes mokykloms skirti daugiau lėšų mokymo bazių kūrimui ir atnaujinimui.

REKOMENDACIJOS

1. Ruošiant Specialistų rengimo programos planus, nustatyti ne tik programos uždavinių kiekybinius, bet ir kokybinius vertinimo kriterijus. [9 psl.]
2. Išnagrinėti galimybes ir priimti reikiamus sprendimus dėl baigiamųjų kursų moksleivių šaukimo atlikti karinę prievolę, užbaigus profesinį mokymą ir igijus profesinę kvalifikaciją. [2 išv.]
3. Gerinti Specialistų rengimo programos lėšų poreikio atskiroms priemonėms planavimą. [3 išv.]
4. Sukurti efektyvią profesinio mokymo kokybės vertinimo sistemą, numatant visuotinai pripažįstamas kokybės valdymo priemones ir kokybės vertinimo kriterijus. [6, 7 išv.]
5. Numatyti terminą, iki kada bus parengti III išsilavinimo lygio profesinio rengimo standartai ir įteisinti standartų peržiūrėjimo/atnaujinimo tvarką. [8 išv.]
6. Atsižvelgiant į profesijų specifiškumą, medžiagų ir įrankių poreikį ir kainas, peržiūrėti Profesinio mokymo lėšų skyrimo metodikoje nustatytus profesijų paruošimo imlumo koeficientus. [10 išv.]
7. Nustatyti pagrindinius praktinio mokymo bazių atnaujinimo principus ir šaltinius. [9 išv.]
8. Inicijuoti pagrindinio ir darbo rinkos profesinio mokymo bazių įvertinimą šalyje, priimant sprendimus dėl bendro efektyvesnio mokymo bazių panaudojimo, atnaujinimo ir šiuolaikinio techninio lygio palaikymo galimybių. [9 išv.]

Veiklos audito 1-ojo departamento direktorius

Rimantas Sanajevas

Veiklos audito 1-ojo departamento vyresnioji auditorė

Rasa Baušienė

**PROFESINIO ORIENTAVIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PLANO PRIEMONIŲ VYKDYMO /PATIKSLINTI/
TERMINAI, VYKDYTOJAI IR ATLIKTI DARBAI**

Priemonės	Numatytas vykdymo terminas	Patikslintas vykdymo terminas	Vykdytojai	Iki 2006 m. įgyvendintos Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo priemonės	Priemonės, kurių įgyvendinimas ir jų konkretūs terminai numatyti projekto „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ veiklose	Priemonės, kurių įgyvendinimas ir jų konkretūs terminai numatyti projekto „Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) sukūrimas ir plėtojimas“ veiklose	Kitų priemonių vykdymas gali būti pradėtas įgyvendinus kitas Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano veiklas
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1.1. parengti Lietuvos Respublikos švietimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo, bedarbių rėmimo ir kitų įstatymų pataisas	2004 m.	2007 m.	ŠMM, SADM				Parengti Lietuvos Respublikos švietimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo, bedarbių rėmimo ir kitų įstatymų pataisas
1.1.2. parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus, reglamentuojančius profesinio orientavimo funkcijas vykdančių valstybės institucijų ir savivaldybių administracijų funkcijas, atsakomybę ir teises	2004 m.	2007 m.	ŠMM, SADM				Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus, reglamentuojančius profesinio orientavimo funkcijas vykdančių valstybės institucijų ir savivaldybių administracijų funkcijas, atsakomybę ir teises
1.1.3. parengti Švietimo ir mokslo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teisės aktus, reglamentuojančius profesinio orientavimo sistemos dalyvių teises ir paslaugų teikėjų funkcijas ir atsakomybę	2004 m.	2007 m.	ŠMM, SADM	2005 m. balandžio 29 d. švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. ISAK-739/A1-116 (Žin., 2005, Nr. 60-2132) patvirtintas Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas			Parengti Švietimo ir mokslo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teisės aktus, reglamentuojančius profesinio orientavimo sistemos dalyvių teises ir paslaugų teikėjų funkcijas ir atsakomybę
1.1.4. parengti profesinio informavimo taškų (PIT) ir profesinio orientavimo centrų (POC) bendruosius nuostatus ir jų akreditavimo tvarkas	2004 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti profesinio informavimo taškų (pit) ir profesinio orientavimo centrų (poc) bendruosius nuostatus ir jų akreditavimo tvarkas;		
2.1.1. parengti karjeros ugdymo programos gaires bendrojo lavinimo mokykloms	2004 m.	2006 m.	ŠMM				
2.1.2. parengti profesinio informavimo taškų aprūpinimo informacine ir metodine medžiaga standartą	2004 m.	2007 m.	RMTKR		Parengti profesinio informavimo taškų aprūpinimo informacine ir metodine medžiaga standartą		

1	2	3	4	5	6	7	8
2.1.3. organizuoti profesinio tinkamumo testų bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo dalyviams parengimą ir jų taikymą profesinio orientavimo centruose	2004 m.	2008 m.	LDRMT				
2.1.4. organizuoti profesinio orientavimo ir informavimo metodinių rekomendacijų mokytojams, profesijos patarėjams ir socialiniams pedagogams, psychologams, dirbantiems bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose, parengimą	2004 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Organizuoti profesinio orientavimo ir informavimo metodinių rekomendacijų mokytojams, profesijos patarėjams ir socialiniams pedagogams, psychologams, dirbantiems bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose, parengimą		
2.1.5. organizuoti profesinio orientavimo programų parengimą „iškritusiems“ iš bendrojo lavinimo mokyklų asmenims	2004 m.	2006 m.	LDRMT		Organizuoti profesinio orientavimo programų parengimą „iškritusiems“ iš bendrojo lavinimo mokyklų asmenims		
2.2.1. organizuoti profesinio orientavimo centrų aprūpinimo informacine ir metodine medžiaga standarto parengimą	2004 m.	2006 m.	LDRMT		Organizuoti profesinio orientavimo centrų aprūpinimo informacine ir metodine medžiaga standarto parengimą		
2.2.2. organizuoti profesinio orientavimo programų ir metodikų grupės darbuotojų atleidimo iš darbo atvejais, bankrutuojančių įmonių darbuotojams ir socialiai pažeidžiamų grupių asmenims, rengimo ir aprobavimą tvarką	2005 m.	2007 m.	LDRMT				
2.2.3. parengti profesinio orientavimo paslaugų teikimo profesinio orientavimo centruose standartą	2005 m.	2006 m.	LDRMT		Parengti profesinio orientavimo paslaugų teikimo profesinio orientavimo centruose standartą		
2.2.4. organizuoti psichologinio tyrimo metodikų išsigijimą ir adaptavimą	2005 m.	2008 m.	LDRMT		Organizuoti psichologinio tyrimo metodikų išsigijimą ir adaptavimą		
2.2.5. parengti psichologinio tyrimo metodikų taikymo profesinio orientavimo centruose standartą	2005 m.	2008 m.	LDRMT				
3.1.1. įtraukti į Lietuvos profesijų klasifikatorių profesijos patarėjo ir profesijos konsultanto aprašus	2004 m.	2007 m.	LDRMT				
3.1.2. organizuoti profesijos patarėjų ir konsultantų profesijų standartų parengimą	2005 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Organizuoti profesijos patarėjų ir konsultantų profesijų standartų parengimą		
3.1.3. parengti profesijos patarėjų kvalifikacijos tobulinimo programas	2005 m.	2007 m.	RMTKR	RMTKR 2003 m. parengta profesijos patarėjų mokymo programa ir metodinė medžiaga. Pagal šią programą 2003 – 2004 m. RMTKR buvo apmokyti 120 profesijos patarėjų	Parengti profesijos patarėjų kvalifikacijos tobulinimo programas		

1	2	3	4	5	6	7	8
3.1.4. parengti profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo programos	2005 m.	2008 m.	LDRMT		Parengti profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo programos		
3.1.5. organizuoti profesinio orientavimo centruose ir profesinio informavimo taškuose dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą ar perkvalifikavimą	Nuo 2005 m.	Nuo 2007 m.	RMTKR, LDRMT				Organizuoti profesinio orientavimo centruose ir profesinio informavimo taškuose dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą ar perkvalifikavimą
3.1.6. rengti universitetuose ir kolegijose profesijos konsultantus, įtraukti į pedagogų, socialinių pedagogų mokymo programą profesinio orientavimo kursą	Nuo 2005 m.	Nuo 2007 m.	ŠMM				Rengti universitetuose ir kolegijose profesijos konsultantus, įtraukti į pedagogų, socialinių pedagogų mokymo programą profesinio orientavimo kursą
3.1.7. organizuoti profesijos patarėjo ir profesijos konsultanto etikos kodeksų parengimą	2005 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Organizuoti profesijos patarėjo ir profesijos konsultanto etikos kodeksų parengimą		
4.1.1. parengti profesinio orientavimo planavimo metodines rekomendacijas	2004 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti profesinio orientavimo planavimo metodines rekomendacijas		
4.1.2. parengti profesinio orientavimo planavimui reikalingos informacijos gavimo tvarką	2004 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti profesinio orientavimo planavimui reikalingos informacijos gavimo tvarką		
4.1.3. parengti socialinių partnerių ir visuomeninių organizacijų (tarybų, komisijų) veiklos profesinio orientavimo srityje rekomendacijas	2004 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti socialinių partnerių ir visuomeninių organizacijų (tarybų, komisijų) veiklos profesinio orientavimo srityje rekomendacijas		
5.1.1. įsteigti profesinio informavimo taškus ir aprūpinti juos reikiama įranga:			ŠMM, savivaldybių administracijos			Įsteigti profesinio informavimo taškus ir aprūpinti juos reikiama įranga	
20 taškų	20 t	2003m		2003 m.	2003 – 2004 m. įsteigta ir aprūpinta technine įranga 60 profesinio informavimo taškų (PIT)		
41 taškas	100 t	2004 m		2004 m.			
280 taškų	300 t	2005 m		2006 m.			
360 taškų	300 t	2006 m		2007 m.			
5.1.2. parengti akreditacijai teritorines darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarybas ir jų padalinius profesinio orientavimo centrų funkcijoms vykdyti: 10 tarybų ir padalinių (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus, Tauragė, Naujoji Akmenė, Utena, Ignalina)	2004 m.	2007 m.	LDRMT				
5.1.3. organizuoti poreikių ir galimybių steigti profesinio orientavimo centrus kitose 50 savivaldybių stebėseną	2004 m.	2006 m.	SADM, LDRMT		Organizuoti poreikių ir galimybių steigti profesinio orientavimo centrus kitose 50 savivaldybių stebėseną.		

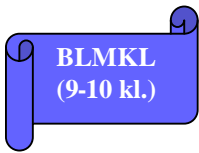
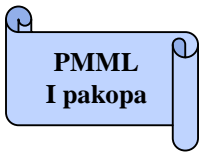
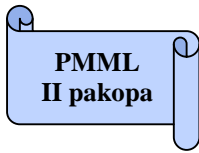
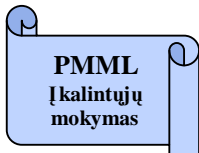
1	2	3	4	5	6	7	8
5.1.4. organizuoti profesinio orientavimo centrų steigimą ir aprūpinimą reikiama įranga: kasmet po 10 centrų	2009 m.	2009 m.	SADM				
5.1.5. organizuoti profesinio orientavimo centrų akreditavimą	Nuo 2005 m.	Nuo 2008 m.	LDRMT				
5.2.1. įsteigti Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyboje padalinį, atsakingą už profesinio orientavimo funkcijų įgyvendinimą ir koordinavimą	2004 m.	2004 m.	SADM				
5.2.2. įsteigti Respublikiniuose moksleivių techninės kūrybos rūmuose padalinį, atsakingą už profesinio informavimo funkcijų įgyvendinimą ir koordinavimą	2004 m.	2004 m.	ŠMM	Respublikiniuose Moksleivių Techninės Kūrybos Rūmuose (RMTKR) 2004 m. rugsėjo 17 D. įsteigtas padalinys (Karjeros Planavimo Centras), atsakingas už profesinio informavimo funkcijų įgyvendinimą ir koordinavimą.			
5.2.3. įsteigti Lietuvos profesinio orientavimo tarybą, parengti jos nuostatus, darbo reglamentą	2004 m.	2006 m.	ŠMM, SADM				
5.2.4. rengti akredituotų profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų aprūpinimo informacine bei metodine literatūra bei profesijos patarėjų ir konsultantų kvalifikacijos tobulinimo metinius planus ir juos vykdyti	Nuo 2005 m.	Nuo 2008 m.	RMTKR, LDRMT				Rengti akredituotų profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų aprūpinimo informacine bei metodine literatūra bei profesijos patarėjų ir konsultantų kvalifikacijos tobulinimo metinius planus ir juos vykdyti
5.3.1. sukurti Atvirą informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemą (AIKOS)	2005 m.	2008 m.	ŠMM, SADM, Statistikos departamentas	2005 m. vasario 8 d. oficialiai atidaryta Atviros informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) interneto svetainė		Sukurti Atvirą informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemą (AIKOS)	
5.3.2. parengti profesinio orientavimo informacijos sklaidos metodines rekomendacijas	2005 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT				Parengti profesinio orientavimo informacijos sklaidos metodines rekomendacijas
5.3.3. sukurti prieigą interneto tinkluose prie AIKOS duomenų:	2009 m.	2009 m.	ŠMM, Savivaldybių administracijos Informacinės visuomenės plėtros komitetas				
pagrindinėse ir vidurinėse bendrojo lavinimo bei profesinėse mokyklose	2005 m.	2005 m.					
pradinėse mokyklose	2007 m.	2007 m.					
papildomojo ugdymo įstaigose	2009 m.	2009 m.					
5.3.4. prisijungti prie bendros Europos profesinio orientavimo informacinės sistemos	2005 m.	2008 m.	ŠMM, SADM			Prisijungti prie bendros Europos profesinio orientavimo informacinės sistemos	

1	2	3	4	5	6	7	8
5.3.5. parengti iš nuosekliosios švietimo sistemos "iškritusių" asmenų siuntimo į profesinio orientavimo centrus tvarką ir kompiuterizuoti duomenų teikimą centrams	2005 m.	2007 m.	RMTKR, Švietimo informacinių technologijų centras				Parengti iš nuosekliosios švietimo sistemos "iškritusių" asmenų siuntimo į profesinio orientavimo centrus tvarką ir kompiuterizuoti duomenų teikimą centrams
6.1.1. parengti profesinio orientavimo sistemos finansavimo iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, fondų, darbdavių bei privačių asmenų lėšų tvarką ir metodines rekomendacijas	2004 m.	2007 m.	ŠMM, SADM				Parengti profesinio orientavimo sistemos finansavimo iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, fondų, darbdavių bei privačių asmenų lėšų tvarką ir metodines rekomendacijas
6.1.2. parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų paslaugų teikimo, techninio aprūpinimo ir finansavimo normatyvus	2005 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų paslaugų teikimo, techninio aprūpinimo ir finansavimo normatyvus		
6.1.3. rengti profesinio informavimo ir profesinio orientavimo programas kiekvieniems metams	Nuo 2005 m.	Nuo 2007 m.	ŠMM, SADM				Rengti profesinio informavimo ir profesinio orientavimo programas kiekvieniems metams
7.1.1. parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų vidaus audito bendruosius reglamentus	2005 m.	2007 m.	RMTKR, LDRMT		Parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų vidaus audito bendruosius reglamentus		
7.1.2. parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų išorės audito reglamentus ir audito rezultatų įtakos tvarką taškų ir centrų finansavimui pagal profesinio informavimo ir profesinio orientavimo programas	2006 m.	2007 m.	ŠMM, SADM		Parengti profesinio informavimo taškų ir profesinio orientavimo centrų išorės audito reglamentus ir audito rezultatų įtakos tvarką taškų ir centrų finansavimui pagal profesinio informavimo ir profesinio orientavimo programas		

Parengta pagal švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų įsakymais patvirtintą Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo planą²⁹ ir Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktą informaciją apie Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano vykdymą.

²⁹ LR švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2003-11-19 įsakymas Nr. ISAK-1635 / A1-180, LR švietimo ir mokslo ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2004-03-23 įsakymas Nr. ISAK-415/A1-71 (2005-12-09 įsakymo Nr. ISAK-2540/A1-321 redakcija)

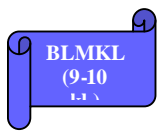
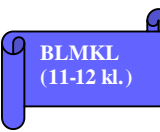

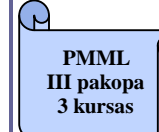
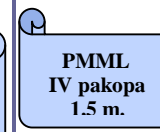
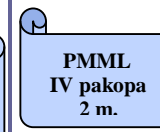
**BENDROJO LAVINIMO MOKINIO KREPŠELIO LĖŠŲ IR PROFESINIO
MOKYMO MOKINIO LĖŠŲ POREIKIO NUSTATYMO PAVYZDŽIAI**

Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytas bendrojo lavinimo mokinio krepšelio lėšų ir profesinio mokymo mokinio lėšų poreikis Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklos moksleiviams				
				
2005 m.	162	127	47	125
2006 m.	211	91	45	125

Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

Vilniaus komunalinių paslaugų mokyklos moksleivių pasiskirstymas pagal mokymo programas							
		2004/2005 m. m.			2005/2006 m. m.		
I pakopa trejų metų trukmės mokymo programos							
Mokymo programa	Kodas	I kursas	II kursas	III kursas	I kursas	II kursas	III kursas
Komunalinio ūkio darbininko	211081405	30+30	23	20	26	21+23	20
Santehniko	211058208	29+30	-	-	25	21+23	-
Suvirintojo	211052106				27	-	-
Elektromontuotojo	211052201				25		
Iš viso pagal kursus		120	23	20	103	88	20
Iš viso pagal pakopa		163			211		

Šaltinis: Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla

Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytas bendrojo lavinimo mokinio krepšelio lėšų ir profesinio mokymo mokinio lėšų poreikis VŠĮ Alantos technologijos ir verslo mokyklos moksleiviams							
							
2005 m.	55	199	21	199	73	22	242
2006 m.	60	186	22	186	56	-	101

Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

VŠĮ Alantos technologijos ir verslo mokyklos moksleivių pasiskirstymas pagal mokymo programas							
		2004/2005 m. m.			2005/2006 m. m.		
I pakopa trejų metų trukmės mokymo programos							
Mokymo programa	Kodas	I kursas	II kursas	III kursas	I kursas	II kursas	III kursas
Staliaus ir siuvėjos (jungtinė grupė)	211058209 211054212	30	25	21	32	28	22
Iš viso pagal kursus		30	25	21	32	28	22
Iš viso pagal pakopa		76			82		

Šaltinis: VŠĮ Alantos technologijos ir verslo mokykla

PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ VERTINIMO PAVYZDŽIAI

I pakopos trejų metų trukmės ir I pakopos dvejų metų trukmės profesinio mokymo programų vertinimas						
Mokykla	Mokymo programa	Kodas	Programa pateikta vertinimui	Programa įvertinta	Programą vertina	Apmokėta
Telšių regioninis PMC	Technikos šaltkalvio-remontininko	211052118	2004-10-29	2004-12-28	A. Č.	115,60 Lt
Telšių regioninis PMC	Technikos šaltkalvio-remontininko	211052118	2004-10-29	2004-12-28	J. J.	115,60 Lt
Telšių regioninis PMC	Technikos šaltkalvio-remontininko	210052118	2004-10-29	2004-12-28	A. Č.	115,60 Lt
Telšių regioninis PMC	Technikos šaltkalvio-remontininko	210052118	2004-10-29	2004-12-28	J. J.	115,60 Lt
Vilkijos ŽŪM	Technikos šaltkalvio-remontininko	211052118	2004-10-29	2004-12-28	A. Č.	115,60 Lt
Vilkijos ŽŪM	Technikos šaltkalvio-remontininko	211052118	2004-10-29	2004-12-28	J. J.	115,60 Lt
Vilkijos ŽŪM	Technikos šaltkalvio-remontininko	210052118	2004-10-29	2004-12-28	A. Č.	115,60 Lt
Vilkijos ŽŪM	Technikos šaltkalvio-remontininko	210052118	2004-10-29	2004-12-28	J. J.	115,60 Lt

I pakopos dvejų metų trukmės ir II pakopos profesinio mokymo programų vertinimas						
Mokykla	Mokymo programa	Kodas	Programa pateikta vertinimui	Programa įvertinta	Programą vertina	Apmokėta
Elektrėnų profesinio rengimo centras	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
Elektrėnų profesinio rengimo centras	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
Elektrėnų profesinio rengimo centras	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-27	A. L.	140,00 Lt
Elektrėnų profesinio rengimo centras	Staliaus	320058209	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
Elektrėnų profesinio rengimo centras	Staliaus	320058209	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Dailidės	210058210	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Dailidės	210058210	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Dailidės	320058210	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Dailidės	320058210	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt

I pakopos trejų metų trukmės ir III pakopos profesinio mokymo programų vertinimas						
Mokykla	Mokymo programa	Kodas	Programa pateikta vertinimui	Programa įvertinta	Programą vertina	Apmokėta
Klaipėdos statybininkų mokykla	Apdailininko	211058201	2004-10-28	2005-03-10	J. J.	115,60 Lt
Klaipėdos statybininkų mokykla	Apdailininko	211058201	2004-10-28	2004-12-22	V. S.	115,60 Lt
Klaipėdos statybininkų mokykla	Apdailininko	330058201	2004-10-28	2005-03-10	J. J.	115,60 Lt
Klaipėdos statybininkų mokykla	Apdailininko	330058201	2004-10-28	2004-12-22	V. S.	115,60 Lt

I pakopos trejų metų trukmės, I pakopos dvejų metų trukmės ir II pakopos profesinio mokymo programų vertinimas						
Mokykla	Mokymo programa	Kodas	Programa pateikta vertinimui	Programa įvertinta	Programą vertina	Apmokėta
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	211052201	2004-10-28	2004-12-20	A. R.	115,60 Lt
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	211052201	2004-10-28	2004-12-27	L. K.	115,60 Lt
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	210052201	2004-10-28	2004-12-20	A. R.	115,60 Lt
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	210052201	2004-10-28	2004-12-27	L. K.	115,60 Lt
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	320052201	2004-10-28	2004-12-20	A. R.	115,60 Lt
Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla	Elektromontuotojo	320052201	2004-10-28	2004-12-27	L. K.	115,60 Lt

I pakopos, II pakopos ir III pakopos profesinio mokymo programų vertinimas						
Mokykla	Mokymo programa	Kodas	Programa pateikta vertinimui	Programa įvertinta	Programą vertina	Apmokėta
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	210058201	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	210058201	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	320058201	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	320058201	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	330058201	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Apdailininko (statybininko)	330058201	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	211058205	2005-11-02	2005-12-28	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	211058205	2005-11-02	2005-12-28	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	320058205	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	320058205	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	330058205	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Mūrininko betonuotojo	330058205	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	210058209	2005-11-02	2006-01-27	A. L.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	320058209	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	320058209	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	330058209	2005-11-02	2006-01-13	N. J.	140,00 Lt
VšĮ Vilniaus statybininkų RC, Utenos RPMC, VšĮ Panevėžio PMC, Alytaus PRC	Staliaus	330058209	2005-11-02	2006-01-13	J. K.	140,00 Lt

Šaltinis: Profesinio mokymo metodikos centro duomenys